

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 1 MEI 1918

No. 122

INHOUD

Blz.

DE REGELING VAN DEN UITVOER UIT NED.-INDIË door <i>Mr. H. A. van Gybland Oosterhoff</i>	366
Schepen van Gewapend Beton	369
Wisselkoersen en Arbeidsmarkt	369
De nieuwe Belasting-ontwerpen in Duitschland door <i>S. Brouwer</i>	370
De Katoencultuur in Nederlandsch-Indië	372
In beslag genomen Passagiersschepen	374
De Rijksmiddelen	375
AANTEKENINGEN:	
De Europeesche Staatsschulden	375
De Duitsche kanalen	375
Consumptieverhoudingen van levensmiddelen	376
De Duitsche Darlehnskassen	376
BOEKAANKONDIGING.	
<i>Ir. H. J. Kieviet de Jonge</i> . De Politiek der Toekomst. 377 en andere.	
INGEZONDEN STUKKEN:	
Een betere distributieregeling van de tegenwoordige bepalingen mogelijk? door <i>A. B. J. Prakken</i>	379
Aankoop van Zilver door <i>H. Drifhout & Zoon</i>	379
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	380
MAANDCIJFERS:	
Emissies	380
Overzicht der Rijksmiddelen	381
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	381—388
Wisselkoersen.	Effectenbeurs.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

29 APRIL 1918.

De buitengewone politieke opwinding van de afgelopen week heeft het aanzien van de geldmarkt geheel veranderd. In het begin der week was de markt nog zeer ruim. Vooral bij de prolongatie was dit op te merken. Er was hoofdzakelijk veel geld „on call” aangeboden, welke gelden bestemd waren in het vervolg der week te dienen tot betaling van het schatkistpapier. De noteering kon daardoor terugloopen tot 3 pCt. Particulier disconto bleef ongeveer onveranderd: $2\frac{5}{8}$ à $2\frac{7}{8}$ pCt.

Tegelijk echter met de onttrekking van de gelden voor het schatkistpapier kwamen de slechte berichten over de politieke verhouding met Duitschland de markt verontrusten. Deze berichten veroorzaakten vooral in de provincie veel opwinding, die zich uitte in het opvragen van deposito's bij de provinciale bankiers. Door een en ander werden zulke belangrijke bedragen aan de markt onttrokken, dat er bijna geen geld voor prolongatie of particulier disconto beschikbaar bleef. De prolongatiekoers liep sprongsgewijze op en sloot Zaterdag op 6 pCt. Particulier disconto was nauwelijks te plaatsen en alleen uiterst prima driemaands-papier kon voor kleine bedragen tot 4 pCt. plaatsing vinden.

* * *

Ook de weekstaat van de Nederlandsche bank toont welke groote onttrekkingen plotseling hebben plaats gevonden. De binnenlandsche wissels vermeerderden met 10 millioen, de beleeningen met ruim 38 millioen gulden. Het tegoed in Rekening-courant „van anderen” verminderde met 27 millioen. Een gedeelte van deze onttrekkingen diende tot betaling van het schatkistpapier, waardoor de Regeering in de gelegenheid kwam het voorschot van circa 8 millioen te veranderen in een tegoed van 23 millioen. Het overige werd in den vorm van bankpapier onttrokken, waardoor de omloop met circa 41 millioen gulden vermeerderde.

* * *

De wisselmarkt was eveneens zeer zenuwachtig. De stemming was flauw. De daling van de koersen was wel is waar niet zoo buitengewoon — in de laatste maanden vonden herhaaldelijk veel grootere fluctuaties plaats — maar de koersen waren uiterst onzeker en gedurende het hevigst van de crisis waren op enkele momenten van den dag in verschillende wissels nauwelijks zaken af te sluiten.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel*.

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam*.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut*.
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408*.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers, Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

BERICHT.

Het zoo juist verschenen nummer van het „Tijdschrift voor Economische Geographie”, is in zijn geheel gewijd aan een economisch-geographische en historische studie van Sumatra's Oostkust, in haar ontwikkeling als economisch gewest, door *Prof. Dr. H. Blink*.

De „Nederlandsche Vereeniging voor Economische Geographie” stelt dit nummer van haar tijdschrift ter beschikking van onze lezers voor den prijs van f 3,50. Zij, die hiervan wenschen gebruik te maken, gelieven onder inzending van postwissel of -chèque, opgave te doen aan het Secretariaat der E. S. B., *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam*.

DE REGELING VAN DEN UITVOER UIT NED. INDIË.

Mr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff, Secretaris van het Comité tot regeling van het toezicht op den in- en uitvoer in Nederlandsch-Indië, schrijft:

Tengevolge van de wereldgebeurtenissen is het economisch leven in Indië geleidelijk aan hoe langer hoe meer ontwricht. In de eerste plaats is dit te wijten aan de moeilijkheden, waarmede de scheepvaart te worstelen had. Het ging met het overzeesch verkeer van kwaad tot erger, totdat het op het oogenblik feitelijk geheel stilstaat.

Vond de verscheping der gewone Indische producten, met uitzondering van suiker, die meerendeels door Engelsche en Japansche schepen en een gedeelte der Delitabak, dat met mailschepen van den Norddeutschen Lloyd werd vervoerd, vóór het uitbreken van den oorlog plaats met de vier geregelde lijnen, aangesloten bij de Batavia Vrachten Conferentie, n.l. de Stoomvaart-Mij. „Nederland”, de Rotterdamsche Lloyd, de Nederlandsche Stoomvaart-Mij. „Oceaan” en de Deutsch-Australische Dampfschiffahrt Gesellschaft, bij het uitbreken van den Europeeschen oorlog hield toch immers de scheepvaart onder Duitse vlag geheel op, terwijl bovendien eerst het gedeelte der „Oceaan”, hetwelk onder Engelsche vlag voer, en later ook onder Hollandsche vlag varende schepen dier Maatschappij in verband met het steeds nijpende wordende gebrek aan scheepsruimte door de Engelsche Regeering werden opgevorderd. Ook de Schepenvorderingswet, ingevolge waarvan onze Regeering ten bate van de voedselvoorziening van het Moederland beslag legde op een deel der Indische vloot, verkleinde de voor onze bezittingen in de Oost beschikbare scheepsruimte.

De versperring der Noordzee, de uitbreiding van het oorlogsgebied tot de Middellandsche zee, de aanhouding der schepen, de moeilijkheden aan het bunkeren verbonden, maakten noodzakelijk, dat telkens nieuwe tijdroovende wegen werden gevolgd om deze bezittingen te bereiken. Zoo werd de oude route rond de Kaap weer in eere hersteld, moest de vaart om de Noord van Engeland geschieden. Het Panamakanaal zag de mailbooten der Indische lijnen in zijn wateren. Het behoeft geen betoog, dat de langdurigheid der reizen, het gedwongen stilliggen in de Britsche havens niet bevorderlijk was aan een economisch gebruik van de „carrying capacity” der Indische vloot.

De onbeperkte duikbootoorlog had tengevolge, dat de rechtstreeksche verbinding tusschen Moederland en Koloniën geheel werd verstoord en dreef de nog varende schepen van den Rotterdamschen Lloyd en de „Nederland” naar de veilige zeeën van de Pacific, waar zij naast de Java-Pacific en de Java-New York lijn een geregelde vaart tusschen Indië en Noord-Amerika onderhielden.

Door de laatste handeling der Geassocieerden is thans ook de nog restende scheepsbeweging ten einde gekomen. Misschien is deze laatste beproeving, waardoor zelfs de ons nog gelaten schepen zijn stilgelegd, echter slechts van voorbijgaanden aard. De jongste mededeelingen, door den Minister van Buitenlandsche Zaken in de Eerste Kamer der Staten-Generaal gedaan, doen onze verwachtingen ten deze ietwat hooger gestemd zijn.

Ook de blokkade van de Centrale Mogendheden maakte, dat verschillende Indische producten tengevolge van de N. O. T.-bepalingen hun gewoon afzetgebied niet of slechts in zeer beperkte mate konden bereiken.

In onze bezittingen in de Oost dreigde op deze wijze een toestand van ontwrichting op handels- en economisch gebied in te treden, die de ernstigste gevaren in zich zou sluiten. Dat het voornaamste, zoo niet het eenige, wat tegenover zulke gevaren kracht kan verschaffen, samenwerking is, ligt voor de hand.

Na de suikererisis in het midden van 1917 werd dan ook de Java-Suikervereeniging opgericht, waartoe de meeste suikerproducenten toetraden, wier suiker door de bovenbedoelde omstandigheden niet was afgenomen, teneinde volkomen desorganisatie te voorkomen en den verkoop verder in ééne hand te houden. Hier trad het nut van het samengaan terstond aan den dag, aangezien de gezamenlijke verkoopers practisch slechts tegenover een enkelen kooper (n.l. Engeland) kwamen te staan. Aan de N. U. M. komt de eer toe de daarin reeds opgesloten gedachte het eerst op breeder terrein te hebben uitgewerkt. Zij beval de oprichting van een zelfstandige organisatie voor Ned. Indië aan, werkende op ongeveer gelijken grondslag als de Nederlandsche Exportcentrale. De Minister van Koloniën, op haar denkbeeld ingaande, vroeg de meening van den Gouverneur-Generaal daarover, na raadpleging van de voornaamste deskundigen in Ned. Indië.

Het advies uit de Koloniën omtrent eene algemeene regeling van den uitvoer luidde niet gunstig. Men wilde in Indië van de vrijheid geen afstand doen. Men is daar wellicht te ver van het oorlogsgebeuren verwijderd om voldoende klaar te beseffen hoe nijpend langzamerhand de toestand wordt.

De indruk wordt daarbij verkregen, dat de betrokkenen in Ned. Indië zich niet hebben kunnen opwerken uit de sfeer van particulier belang naar die van breeder uitzicht en nationaal beginsel. Dit ligt misschien in het feit, dat men in Indië verkeerd wordt ingelicht. Ik behoef voor hen, die de gezindheid der overgrote meerderheid der Indische bladen kennen en de eenzijdige wijze, waarop zij als spreektrampet dienen van slechts ééne partij der belligerenten, hierop niet nader in te gaan. Ook het feit, dat het telegrafisch verkeer langen tijd is stopgezet en gedurig met moeilijkheden heeft te kampen, heeft de voortdurende aanraking tusschen de Hollandsche en Indische kantoren zeer belemmerd.

Een feit is, dat men in Indië het aanbevolen denkbeeld ten eenenmale verkeerd begrepen heeft. Men bleef met zijne beschouwing slechts aan de oppervlakte door alleen te zien op het gevaar eener belemmering van den handel, zonder af te dalen naar de hoofdmotieven van de voorgestelde maatregelen: „een economische en billijke verdeling van de beschikbare Indische tonnenmaat; zekerheid, ook en voornamelijk voor na den oorlog, dat Nederland en Indië niet verstoken zullen blijven van de noodige voedingsmiddelen en grondstoffen, bij welks streven de Indische producten dan waardevolle ruilobjecten vormen.”

In Nederland zelve dacht men er anders over. Op initiatief en onder voorzitterschap van den heer Colijn verenigde zich eene vergadering in het gebouw der Bataafsche Petr.-Mij. op 27 Maart 1918.

In deze vergadering werd met 44 tegen 13 stemmen de volgende motie aangenomen:

„De Vergadering van Nederlandsche belanghebbenden bij een in- en uitvoer van Nederlandsch Indië, spreekt als haar meening uit, dat ten spoedigste een centraal toezicht op het Indische overzeesche handelsverkeer behoort te worden ingesteld, welk toezicht zal zijn uit te oefenen door middel van een algemeen verbod van uitvoer van daarvoor in aanmerking komende artikelen, gepaard aan een stelsel van door de Indische Regeering te verleenen uitvoervergunningen, met vermindering van het verbinden van geldelijke lasten aan die vergunningen;

de vergadering is van oordeel dat de leiding van dat toezicht zoodanig behoort te worden ingericht, dat bij de verlening van uitvoervergunningen ook rekening worde gehouden met de algemeene belangen van de door Nederland en zijne Koloniën gevormde staatkundige eenheid en dat zij bijdrage tot bevordering van den invoer.”

Door de vergadering werd een Commissie ingesteld tot regeling van het toezicht op het overzeesche handelsverkeer met Nederlandsch Indië en voor het contact met de Regeering te dezer zake.

De meerderheid van de belanghebbenden bij den in- en uitvoer in Nederlandsch Indië toonde zich dus bewust van het feit, dat het hier niet gaat om een oogenblikkelijke uitredding van verschillende cultu-

res op zich zelf, doch om het Indische tonnagevraagstuk, zoomede de voorziening van Nederland en Koloniën in zijn geheel.

Slechts een kleine minderheid kon zich met de aangenomen motie niet vereenigen. In een vergadering van besturen van Indische Cultuur-ondernemingen en van vertegenwoordigers van niet in vereenigingen georganiseerde Ned. Indische producenten, welke onder voorzitterschap van Mr. A. G. N. Swart ten kantore der Deli-Maatschappij op 5 April j.l. te Amsterdam gehouden werd en waarbij 13 vereenigingen en firma's tegenwoordig waren, werd met 9 stemmen voor en 4 tegen eene motie aangenomen van den volgende inhoud:

„De vergadering, van oordeel, dat eene verdeling, in overeenstemming met het algemeen belang, van de Nederlandsche scheepsruimte, beschikbaar voor Nederlandsch Indië, wenschelijk kan zijn; bepaaldelijk van meening zijnde, dat de Regeeringstusschenkomst, indien noodzakelijk niet behoort te geschieden door een uitvoerverbod, gepaard met een stelsel van uitvoervergunningen, zoolang niet de meest ernstige redenen van nationaal belang zulk een verstrekkend verbod zouden wettigen, spreekt haar vertrouwen uit, dat de Regeering; wel verre van den uitvoer te verbieden, integendeel alles zal willen doen, om dezen te bevorderen.”

Gaat men den inhoud der beide moties echter goed na, dan zal men ontwaren, dat er tusschen beide partijen niet een onoverkomenlijke afgrond bestaat. Het is hier m.i. meer een verschil van inzicht, dan van principe. De Amsterdamsche motie meent een uitvoerverbod niet eer toelaatbaar, dan wanneer de meest ernstige redenen van nationaal belang daartoe zouden nopen; de voorstanders van de in Den Haag aangenomen verklaring denken er precies zoo over, maar achten m.i. terecht het bestaan dier belangen reeds aanwezig. Het behoeft geen betoog, dat het hun, als zelve belanghebbenden zijnde, er niet om te doen is om handel en cultuur te kunnen ringeloozen. An und für sich begeeren ze geen regeling van den uitvoer door het Gouvernement. Dit is voor hen geen einddoel. Zij zien echter geen ander middel om in den dreigenden en reeds bestaanden chaos orde te scheppen dan door de oprichting van een bureau, tot regeling van den uitvoer, te bevorderen. Het liefst zouden zij natuurlijk de steeds betreden wegen blijven bewandelen, de internationale verhoudingen, de belangen van Nederland en Indië na den oorlog, de vermindering der tonnenmaat, laat hen begrijpen, dat zulks voorloopig voorbij is.

* * *

De behoeften van Nederland en niet minder van Indië zelf, op het oogenblik reeds, maar vooral na den oorlog, aan ruilobjecten, ten einde den toevoer van levensbenodigdheden en grondstoffen te bevorderen en de economische en billijke verdeling van de beschikbare scheepsruimte, deze zijn dus de beide hoofdoverwegingen — wij hebben daarop reeds gewezen — die bij het voorstel om den uitvoer uit Indië te regelen, naar voren treden.

Het is bekend, hoe tegenwoordig de ruil van waren tegen waren door den druk der tijden weder in zwang is gekomen. Het lijdt geen twijfel, dat gedurende het eerste tijdperk na den oorlog tengevolge van de ingekrompen scheepsruimte, de vernietiging en intering der voorraden, de verminderde productiviteit van bodem en arbeid, dit stelsel hoogtij zal blijven vieren, zelfs al zou er geen economische oorlog bestaan tusschen de partijen, die elkaar thans met militaire wapenen bestrijden. Dit feit hebben wij onder de oogen te zien, opdat ons kleine land te midden van den strijd der groote mogendheden niet onder den voet gelooopen worde. Moederland en Koloniën vormen daarbij een niet te scheiden eenheid. De titel van saamhorigheid rust op de historische banden, welke ons reeds eeuwen lang met het eilanden-rijk rond den evenaar vereenigen en op het beschavingswerk, daar door ons geleid. Het zijn deze feiten, die Nederland in een andere verhouding tot Indië doen staan dan de andere

Europeesche landen, die Moederland en Koloniën nopen tot het gezamenlijk aanvaarden van den economischen strijd, welke zich met te meer kracht zal openbaren, zoodra het gedruisch der wapenen zal zijn weggestorven. Vereend kunnen wij sterk staan, gescheiden aan kracht inboeten.

In dit verband wijs ik er op, dat in Amerika vaak stelselmatig door allerlei middelen eene vrije bedinging van loonende prijzen voor de Indische producten is belemmerd. Amerikaansche speculanten maakten van de ongebreidelde zucht, deze producten daar op de markt te brengen; gebruik om zich tegen een onevenredige contra-prestatie in het bezit te stellen van de tropische voortbrengselen, waaraan in Europa na den oorlog eene onbepaalde behoefte zal bestaan en welke mitsdien voor ons gewichtige panden zouden uitmaken.

De Indische producten zullen derhalve als ruilobjecten moeten fungeeren voor de behoefte van het Moederland aan de noodige levensbenodigdheden en grondstoffen, van wier voorziening dit van het buitenland afhankelijk is, en omgekeerd. Wil b.v. Amerika tabak of rubber uit Indië hebben, dan zal het zijn graan voor Nederland moeten afstaan.

Grooter belang dus dan de afzet van producten — hoe gewichtig ook op zich zelve — is de invloed, op den wereldruilhandel uit te oefenen. Moge de kans ook bestaan, dat sommige belanghebbenden zonder regeeringsinmenging door bijzondere invloeden op eigen krachten kunnen doorkomen, het geheel der gemeenschap wordt door dit beginsel van „laissez aller” geschaad. Het feit, dat de Javasche Bank in Ned. Indië voor hare medewerking bij de financiering van den suikeroogst aandrang heeft uitgeoefend op de beperking der productie beteekent b.v. eene versterking van het grootkapitaal tegenover het kleinkapitaal. De eerste kan op eigen wieken drijven en heeft den steun van de Javasche Bank niet nodig, de kleinere bedrijven, die deze hulp niet kunnen ontberen, komen in een nog zwakkere positie dan zij thans reeds staan, waar zij alleen en niet de grootere hunne productie gedwongen moeten inkrimpen. Zoude echter de geheele suikerproductie in een „pool” worden gebracht, waarin alle belanghebbenden pondspondsgewijs, zoowel in den afscheep, als in de opbrengst der producten, zullen deelen, dan zouden de beleeningen der suiker door dit lichaam geschieden, waardoor de zekerheid der Javasche Bank op stevige basis zou worden gesteld. Een maatregel als de thans overwogene, die voornamelijk de minder draagkrachtigen zal treffen, zou dan achterwege kunnen blijven, omdat de belanghebbenden zelve, zoo noodig, in evenredigheid de productie zouden regelen.

Nu ik dit punt heb aangeroerd, kan ik niet nalaten op te merken, dat naar mijn gevoelen de schadelijke uitwerking, die berichten als deze — waartoe ik ook reken de geruchten omtrent door de Regeering beaalde maatregelen voor de voedselvoorziening en tegen de suikercultuur — den laatsten tijd in Nederland hebben gehad, grooter is geweest door de veroorzaakte onzekerheid, dan indien onder aller samenwerking de maatregelen waren ingevoerd.

Ik verwijs hierbij naar de scherpe daling der cultuurwaarden, die ten slotte tot de moeilijkheden van de firma Erdmann & Hethy hebben geleid.

In den strijd van velen tegen velen, die na den oorlog zal opwakkeren, heeft Ned. Indië als ruilobjecten de beschikking over de producten en grondstoffen, waaraan de geheele wereld steeds groote behoefte heeft, waarbij dan nog in aanmerking dient te worden genomen, dat de voorraden geleidelijk opgebruikt zijn en aanvulling dus zeer dringend noodzakelijk is. De voornaamste van die artikelen zijn: suiker, thee, koffie, tabak, rubber, copra, aardolieproducten en tin, terwijl ook rijst, tapioca, maïs, cacao, kinabast, specerijen, olie en huiden in beteekenende hoeveelheden door Indië worden geëxporteerd.

In 1913 werd suiker voor ruim f 156.000.000 (thans

wordt de exportwaarde op ruim *f* 200.000.000 geschat), tabak voor *f* 92.000.000, koffie voor ruim *f* 20.000.000 en thee voor ruim *f* 21.000.000 (in 1916 had dit artikel een exportwaarde van plm. *f* 55.000.000) uitgevoerd, rubber heeft een exportwaarde van *f* 90.000.000, terwijl copra in 1913 voor *f* 55.000.000 werd uitgevoerd en de export van tin toen ruim *f* 30.000.000 bedroeg. In 1914 werd de waarde van den geheelen uitvoer uit den Archipel op *f* 635.000.000 geschat.

De door den loop der omstandigheden voor Nederland zoo belangrijk beperkte scheepsruimte, dient dus zoo economisch en zoo billijk mogelijk te worden verdeeld. Zij moet niet alleen te verkrijgen zijn door de belanghebbenden, die den grootsten invloed hebben, maar behoort in evenredigheid ten goede te komen zoowel aan groote als aan kleine exporteurs. Voor deze verdeling is dwingend gezag noodig, zij kan niet uitsluitend worden overgelaten aan particulieren. Het spreekt van zelf, dat de maatregelen, door de Regeering te treffen, in gemeen overleg zullen geschieden met de belanghebbenden. De instelling der commissie uit de *belanghebbenden*, die als taak heeft in zake de regeling van het overzeesch handelsverkeer contact met de Regeering te zoeken, is hiertegen echter afdoende bewijs.

Erkent men, dat de scheepsruimte aan eene regeling van boven af opgelegd, behoefte heeft, dan moet naar mijn gevoelen mede tot de conclusie gekomen worden, dat alleen een consentensysteem eene billijke verdeling van de tonnenmaat in de hand kan werken en dat dit stelsel dus een noodzakelijk supplement daarop is.

Uit mijne uiteenzettingen van de hoofdmotieven voor de regeling van den export uit Ned. Indië blijkt derhalve, dat de meening, verkondigd in een ingezonden stuk, opgenomen in No. 118 van dit weekblad, mijnerzijds niet gedeeld wordt.

* * *

Door de voorgestelde regeling van het toezicht wordt verder mede beoogd te verhinderen, dat onder den drang van de tijdsomstandigheden de markten voor onze koloniale producten op kunstmatige wijze worden verlegd. Hoe zich tijdens den oorlog verplaatsing heeft voorgedaan van den Indischen exportten opzichte van Europa naar de Vereenigde Staten, blijkt uit het volgende.

In 1916 vervoerde Indië met schepen van de „Nederland”, Rotterdamsche Lloyd en „Oceaan” naar Europa 369.000 last, naar Amerika 52.500, in 1917 bedroegen deze cijfers respectievelijk 87.000 en 99.700 last. In het dienstjaar 1913—1914 werd voor een waarde van \$ 5,2 miljoen uit Indië naar de Ver. Staten uitgevoerd; over 1916—1917 steeg dit bedrag tot \$ 62 miljoen. In dit alles ligt eene groote bedreiging. Men moet natuurlijk niet trachten tegen te gaan, dat op natuurlijke wijze nieuwe afzetgebieden voor onze koloniale producten worden gevonden, maar wel moet bijzonder worden gewaakt tegen het gevaar, dat de Nederlandsche markt na den oorlog ontbloeit zal zijn van Indische producten, waaruit een groot nadeel voor het Moederland zal voortspruiten. Amsterdam en Rotterdam, die proefondervindelijk bewezen hebben geschikte markten voor een veelzijdigen afzet te zijn, behooren als markten van Indische producten behouden te blijven; eene verlegging daarvan zou een slag zijn voor de nationale welvaart, die Nederland in een van de belangrijkste bronnen van zijn bestaan op zijn gevoeligst zou treffen, doch ook op Indië, welks belang bij een krachtig Nederlandsch nationaal bestaan wel niemand zal willen ontkennen, zijn weerslag zou doen ondervinden. Het is aan ingewijden voldoende bekend, hoe gaarne men de tabaksmarkt naar New York zou overbrengen.

Eene overweging, die ten aanzien van de regeling van het toezicht van den in- en uitvoer in Ned. Indië

mede haar gewicht in de schaal legt, wordt gevormd door het feit, dat men door den opkoop op groote schaal van Indische producten (b.v. copra) zich thans reeds wapent voor een economischen kamp van na den tropischen productenvoorraden het terrein van vinnigen concurrentiestrijd tusschen de oorlogvoerende groepen zou gaan vormen, zou dit groote moeilijkheden bij het einde van den oorlog kunnen opleveren.

Het feit, dat op het oogenblik een kleine 50 Duitse handelsschepen van iets meer dan 200.000 ton in onze Indische wateren liggen, kan het gevaar van dergelijke groote eenzijdige aankopen slechts vergroten.

Voorts nog, in verband met dit onderwerp, een enkel woord over de regeling van de credieten aan de Geassocieerden.

De schepen „agreement”, waarvan de totstandkoming door de requisitie van de schepen thans eenzijdig is afgesneden, bevatte mede het treffen eener financiële regeling ten behoeve van de Geassocieerden voor de betaling van de te ontvangen goederen. Men verwachtte, dat het crediet ongeveer *f* 12.000.000 per maand zou bedragen, te verdeelen over Nederlandschen in- en export en scheepvaart. Waar volgens het „agreement” voor Indië de beschikking verzekerd bleef over de tonnage der Indische lijnen, was het billijk, dat de Indische handel mede een evenredig deel van het crediet op zich zou nemen. In Nederland zou de N. U. M. voor den export, de N. O. T. voor den import en scheepvaart het toekomstige deel vaststellen. Van hieruit meende men, dat eene overeenkomstige regeling voor Ned. Indië slechts verkregen zou kunnen worden door een algemeen uitvoerverbod, gecombineerd met een licentiesysteem. In Indië wilde men Nederland gaarne medehelpen een overeenkomst uit te voeren, maar de algemeene wensch was daar er vrijwillig toe bij te dragen.

Door het beslag „en masse” der Nederlandsche schepen is op het oogenblik deze kwestie echter van de baan. Wij kunnen de opmerking niet in de pen laten, dat hier op merkwaardige wijze aan den dag treedt hoe de belangen van Indië aan die van Nederland verbonden zijn. Het in Indië „vrijwillig” op te brengen aandeel in de creieten zou immers geheel door de in Nederland gevestigde eigenaars der Indische ondernemingen moeten worden betaald.

De op 27 Maart te 's-Gravenhage gehouden vergadering van belanghebbenden besloot dus in overgrote meerderheid het toezicht op den in- en uitvoer te bevorderen. Een algemeen uitvoerverbod voor daarvoor in aanmerking komende waren behoort te worden gesteld, gepaard aan een stelsel van door de Indische regeering te verlenen licenties. Hiertoe zou dan een tijdelijk regeringsbureau moeten worden opgericht, hetwelk dit essentieel verschil met de Nederlandsche Export Centrale zou hebben, dat het zelve geen handel zou drijven. Een ander verschil met de Nederlandsche Export Centrale zou hierin bestaan, dat waar in Ned. Indië de distributie van Regeeringswege geen factor is, die medetelt, met de daarmee samenhangende lasten, daar te lande, derhalve met deze geen rekening behoeft te worden gehouden, zooals dit het geval is in Nederland. De N. U. M. staat daar, zooals bekend is, haar uit de geldelijke vergoedingen, verbonden aan de door haar verleende endossementen van uitvoervergunningen, verkregen saldo aan den Staat af ter bestrijding van de kosten, die in den distributieketel verdwijnen. De taak van het Indische bureau zou zijn namens de Regeering vergunningen tot uitvoer te verlenen; zelf zou het echter geheel buiten den handel staan en zijne uitvoervergunningen alleen verlenen na ingewonnen advies van de verschillende belanghebbenden.

„De reguleerende macht,” zoo drukte de Voorzitter der Haagsche vergadering kort en bondig het beginsel ten opzichte van de regeling van het overzeesche handelsverkeer uit, „voor zooveel den uitvoer

betreft, moet zijn bij de Regeering, de *handel* bij de belanghebbenden."

Het bijeenbrengen van bevoegd personeel ten slotte zou naar mijn gevoelen niet op zulke overwegende bezwaren stuiten als men in Ned. Indië wel meent. Zonder twijfel zullen de verschillende handelslichamen tijdelijk afstand willen doen van enkele hunner werkrachten. Als hoofd van het op te richten regeeringsbureau zou m.i. een bekwaam consulaire hoofdamtenaar naar het meest op zijn plaats zijn.

v. G. O.

SCHEPEN VAN GEWAPEND BETON.

Men zal zich het tooneelstuk „Mijlpalen" herinneren, waarin een grootvader schepen van hout bouwde en van eene nieuwigheid om ze van ijzer te maken niets wilde weten, terwijl zijn vooruitstrevende zoon zich juist op de ijzeren constructie toelagde, doch op zijn beurt zich heftig verzette tegen pogingen van het nog jongere geslacht om staal voor den scheepsbouw te gebruiken. Zullen alle op hun beurt vooruitstrevende nieuwerwetsche menschen thans blijken al weder niet meer het nieuwste toe te passen en zal gewapend beton de plaats van staal in den scheepsbouw innemen, of zal dit materiaal verdwijnen, als de prijzen van ijzer en staal weder normaal zullen zijn geworden? Doel dezer regelen is in het licht te stellen, welke verwachtingen men nu heeft van den betonbouw, welke voordeelen men er in ziet, en wat er reeds in dit opzicht is gedaan. Een volledig overzicht kan dit niet worden; daarvoor zijn de gegevens tengevolge der oorlogsomstandigheden te moeilijk te verzamelen.

Het groote verlies van vrachtschepen gedurende den oorlog en de moeilijkheid voldoende staal te krijgen voor den bouw van nieuwe schepen, deden reeders en scheepsbouwers uitzien naar een ander materiaal voor de constructie van zeevaardige vaartuigen. Hout was vrijwel uitgesloten voor dit doel — ten eerste omdat het niet in voldoende hoeveelheid in de vereischte kwaliteit te krijgen was en ten tweede, omdat men niet kon beschikken over voldoende geoefende scheepstimmerlieden — om ook maar een kleine productie mogelijk te maken.

Toen heeft men gedacht aan gewapend beton. Het voordeel van het gebruik daarvan is juist, dat met een minimum van geschoolde werkrachten kan worden volstaan — en bovendien, dat de werven voor den bouw van betonschepen niet de dure machinerie behoeven aan te schaffen, welke voor stalen schepen onmisbaar is.

Het eerste grotere schip in Engeland van „ferro concrete" gebouwd, heeft zijnen ontwerper heel wat hoofdbrekens gekost. In samenwerking met eene betonfirma, werd ten slotte een plan vastgesteld voor een 1150 tons boot. Het gewicht aan staal, in dezen romp verwerkt is ongeveer 42½ pCt. van wat noodig is voor een van staal vervaardigd, eene aanmerkelijke besparing, die wellicht nog grooter kan worden als eenmaal ondervinding met dit soort schepen zal zijn verkregen. Er is wel eens gesproken van besparingen van 80 pCt., maar dat is onmogelijk. Wel mag worden aangenomen, en dat is door proeven met kleinere lichters in Frankrijk bewezen, dat van 50 tot 55 pCt. minder staal zal kunnen worden gebruikt.

De invloed hiervan op den kostprijs van den scheepsromp is zeer groot. Een Fransch ingenieur heeft berekend, dat, wanneer als basis worden genomen de prijzen van vóór den oorlog, voor kleine schepen de kostprijs van betonbouw 70 pCt. zal zijn van die van staal, terwijl voor groote booten het verschil minder zal worden. Een ander voordeel is, dat aan de kwaliteit van het staal niet zeer hooge eischen behoeven te worden gesteld; het wordt in den vorm van staven verwerkt en aldus is de dure en moeilijke bewerking van het walsen der scheepsplaten onnoodig.

Talrijke moeilijkheden brengt deze constructie ook mede, waarvan in de eerste plaats genoemd moet worden het maken van het verband in het schip en dan de zorg om machines en ketels behoorlijk vast te zetten

en om pijpleidingen enz. door de waterdichte schotten te brengen. Dit alles heeft ook weer invloed op den prijs van de machinerie en uitrustingsartikelen, welke geacht wordt in betonschepen wel 5 pCt. hooger te worden dan bij den bouw van staal. Ten slotte levert het te water laten grootere moeilijkheden op, dan van stalen schepen. Vooral, omdat de romp van het beton-schip veel zwaarder is, dan die van de stalen zuster.

In Engeland worden thans o.a. in Aberdeen en in Barrow, ook aan de Forth werven voor betonbouw ingericht. In 1916 is in Moss bij Christiania een werf met den bouw van kleine lichters begonnen; daarna werd een drijvend droogdok van gewapend beton gebouwd en een lichter van 3000 ton laadvermogen, die voorzien van een dieselmotor voor de ertsvaart op de Noordzee bestemd werd. In Bergen werd eene tweede werf ingericht, waar men het systeem toepaste, althans de kleinere vaartuigen zóó op stapel te zetten, dat de kiel boven lag. Zij werden dus op een slee gebouwd, die bij het te water laten mede ging, waarna het schip, eenmaal te water zijnde, werd omgekeerd.

Aan den Stillen Oceaan is op 14 Maart j.l. in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika een groote boot te water gelaten; zij is 320 voet lang en heeft een draagvermogen van 7900 tons. Het schip zal van krachtige machines worden voorzien en geheel worden ingericht voor de Oceaanvaart, waarvoor men het 1 Mei gereed denkt te hebben. Met spanning werd de stapelloop van dit schip verwacht en men was niet weinig gelukkig, dat de „Faith" zonder ongelukken in haar element kwam. „Faith" is de naam, dien de Amerikanen het schip schonken, daarmede hun vertrouwen te kennen gevende in deze nieuwe wijze van constructie ¹⁾.

Is het niet merkwaardig, dat Mr. E. N. Hurley in zijn rede van 25 Maart over de organisatie in den Amerikaanschen scheepsbouw en in zijn overzicht van wat door de United States Shipping Board in 1917 is gedaan, met geen enkel woord melding maakt van den betonbouw, terwijl hij over stalen en houten schepen, werven, waar zij worden gebouwd, over de z.g. fabricated ships (dat zijn schepen, waarvan de onderdeelen in verschillende fabrieken klaargemaakt, op speciaal daarvoor ingerichte werven worden in elkaar gezet) volledige details geeft? Moeten we hieruit afleiden, dat men het in Amerika met den bouw dezer schepen nog niet zoo gunstig inzielt of beschouwt men deze tot nu toe als quantité négligeable?

Resumeerende komen wij dus tot het volgende: Voor de groote vaart is van betonschepen tot nu toe geen gebruik gemaakt — doch spoedig zullen eenige booten van 1150 tot 7900 ton draagvermogen hebben te tonen of zij aan de verwachtingen voldoen. De kostprijs van betonschepen is minder dan die van staal. Zij kunnen vlugger worden gebouwd en vereischen minder geoefende werkrachten.

In ons land zal met den bouw spoedig worden aangevangen. Een nieuwe werf zal worden opgericht — eene bestaande zal haar bedrijf veranderen. Het is zeker een verblijvend teeken, dat ook Nederland, dat op het gebied van scheepsbouw eene groote rol speelt, niet achter blijft, wanneer iets nieuws op dit gebied te doen is.

v. H.

WISSELKOERSEN EN ARBEIDSMARKT.

De Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid heeft voor haar op 4 Mei a.s. te houden algemeene vergadering de vraag aan de orde gesteld: In hoeverre wordt de nationale markt beïnvloed door den stand der wisselkoersen, en welke maatregelen kunnen ter verbetering worden genomen, indien deze stand die markt ongunstig beïnvloedt?

Ter inleiding strekken een tweetal praeadviezen

¹⁾ Dat men nog niet zoo heel zeker is, dat betonbouw een succes zal zijn, moge blijken uit een telegram uit Washington dato 4 April, waarin gezegd wordt, dat de bouw van „3 experimental concrete ships of 7500 tons each", in opdracht is gegeven.

van de hand van den heer D. Keesing en mej. Dr. E. C. van Dorp, welke dezer dagen gezamenlijk verschenen zijn.

Het praeadvies van den heer Keesing bevat in de eerste plaats een uiteenzetting over de beteekenis van wisselkoersen in het algemeen en den invloed, die van den oorlog op deze koersen is uitgegaan, zoowel door het intermediair van het zoo-gewijzigd handelsverkeer als door de ontwrichting, die het geldwezen in een reeks van landen heeft ondergaan. De voornaamste vragen, die bij en door dit alles in de laatste jaren naar voren zijn gekomen — de goudpolitiek der Ned. Bank, het inflatievraagstuk, de Zweedsche politiek e.d. — worden hierbij aan een bondige bespreking onderworpen, die, al zal misschien niet ieder het met het door den praeadviseur ingenomen standpunt eens zijn en al ontstaat een enkele maal de neiging een kantteekening¹⁾ te maken, stellig de qualiteiten heeft ener heldere en logisch gehouden uiteenzetting. Aangezien deze vragen, die in deze kolommen reeds herhaaldelijk aan de orde zijn geweest, bovendien voor het gestelde vraagpunt slechts zijdelings belang hebben, blijve een hernieuwde bespreking achterwege. Slechts zij er op gewezen, hoe in de litteratuur van den laatsten tijd, gelijk in de meer en meer tot een consequente politiek zich verdichtende maatregelen in verschillende landen, steeds meer als een van de voornaamste punten naar voren komt het besef van de noodzakelijkheid de rente op de open markt en die der centrale bank in nauw verband tot elkander te brengen. Ook zij, voor wie het inflatievraagstuk ten slotte een theoretisch en betrekkelijk irrelevant vraagstuk is, achten deze quaestie, die hier te lande o.a. door Mr. H. A. Hartogh in zijn rede in de Industriele Club naar voren is gebracht, van groote beteekenis. Zijn de normale middelen, waarover de centrale bank beschikt, niet voldoende, dan wenschen zij andere maatregelen, hetzij van de centrale bank, hetzij desnoods de volstrekt kunstmatige, die men reeds sedert langen tijd in Engeland toepast. Het behoeft geen betoog, dat mede van deze zijde bezien, ook de Zweedsche politiek en de inconsequenties, die men haar aanwrijft, in een eenigszins ander licht komen te staan.

Van meer beteekenis voor het gestelde vraagpunt is een quaestie, waaraan de praeadviseur veel aandacht wijdt, de vraag, of na den oorlog van overheidswege in den export van kapitaal zal moeten worden ingegrepen. De heer Keesing teekent bij de bespreking van dit punt in de eerste plaats terecht verzet aan tegen de meening, alsof men alleen door een toezicht op emissies, waarbij zich trouwens practisch ook nog verschillende moeilijkheden voordoen, het doel zou kunnen bereiken. Zijn slotsom is, dat slechts door alle financieele verkeer met den vreemde in één hand te brengen, door het oprichten alzo van een wisselcentrale met een reeks bevoegdheden minstens gelijk aan die der Deutsche Devisen-centrale, zulks mogelijk zoude zijn. Terecht maakt de schrijver voorshands tegen dit denkbeeld bezwaar, al geeft hij — m.i. eveneens terecht — te verstaan, dat ook reeds in den afgelopen tijd, met name in onze verhouding tegenover Zweden, het bestaan van een centrale leiding met zekere dwangbevoegdheden onze positie niet onbelangrijk zou hebben kunnen versterken.

Ten slotte beveelt de praeadviseur nog aan het dekkingspercentage der Ned. Bank na den oorlog voorshands te laten op 20 pCt. De kans bestaat, dat na den oorlog de credietbehoefte, althans aanvankelijk, sterk zullen toenemen, terwijl de schrijver ten

¹⁾ Zoo wordt op blz. 37 in een beschouwing over „het inflatieprobleem bij de neutralen” na een vergelijking tusschen de drievoudige biljettentoeneming hier te lande met de tienvoudige in verschillende oorlogvoerende staten, de conclusie getrokken, dat de verhouding hier derhalve lang niet zoo sterk is gewijzigd als elders. Ware hier niet veeleer een vergelijking met de andere neutrale staten op haar plaats geweest? De conclusie had dan geheel anders geluid.

opzichte van de mogelijkheid eener spoedige afvloeiing van een belangrijk deel van den oogenblikkelijken goudvoorraad — zoo belangrijk, dat de rest voor een 40 pCt. dekking niet voldoende zou zijn — blijkbaar zeer optimistisch gezind is.

Het praeadvies van Mej. Van Dorp beweegt zich voor een groot deel met dat van den heer Keesing parallel. Meer principieel en minder zich aan de werkelijkheid der afgelopen jaren aansluitend, volgt het praeadvies voor een groot deel den weg reeds door Mr. Pierson aangegeven. Het door dezen in zijn Handboek geleverd betoog over het verband tusschen arbeidsprijs en ruilvoet ook voor de huidige verhoudingen doortrekkend, komt het praeadvies tot de conclusie, dat ook de tegenwoordige wisselkoersen niet zijn de uitdrukking van den toevalligen stand der betalingsbalans, doch van de mate, waarin in beide landen de gelds-eenheid verslechterd is. Een in deze tijden meer geleverd betoog, doch dat ten slotte leiden moet tot de conclusie, dat dan alle middelen om direct de wisselkoersen op te zetten, falen moeten en indien niettemin leeningen, effectenverkoopen en goudzendingen wel resultaat hebben, dit op andere wijze moet worden verklaard en wel, zooals het praeadvies betoogt, doordat deze transacties neerkomen op een verbetering van de productievoorwaarden in het land dat deze waarden afstaat, en mitsdien van den arbeidsprijs aldaar, wat zijn terugslag op de wisselkoersen moet uitoefenen. Wij willen eerlijk verklaren, dat dit betoog ons ook thans nog niet recht duidelijk is geworden en dat het ons bovendien wil toeschijnen, dat verschillende plaats gehad hebbende bewegingen in de wisselkoersen, als b.v. de groote klim der Deutsche koersen in eind 1917, die zich uit directe oorzaken vrijwel verklaren laten, in het licht van een betoog als dit veeleer onverklaarbaar worden. Hoe dit evenwel zij, dit behoeft niet te verhinderen, dat men met de schrijfster kan instemmen in zake de middelen, die zij in de eerste plaats voor blijvende verbetering in den toestand noodig acht: relatieve verbetering der productievoorwaarden en inkrimping der circulatie.

Ten slotte nog een enkel woord over de voor het aan de orde gesteld vraagpunt verre van onbelangrijke quaestie, of, zoolang gedurende het tijdperk van overgang de huidige abnormale koersen blijven gelden, deze niet, ten nadeele onzer eigen nijverheid, voor den vreemden producent als een export-premie zullen werken. De heer Keesing, die aan deze vraag opzettelijk aandacht wijdt, heeft in dit opzicht voorloopig geen groote vrees. Loonen, productiekosten en belastingen zijn juist in de bedoelde landen sterk gestegen, terwijl de export-premie bovendien geheel vervalt, voorzover de vreemde producent werkt met weder van elders betrokken, dubbel duur betaalde grondstoffen. Voorts zal de buitenlandsche concurrentie vermoedelijk nog geruimen tijd binnen vrij enge grenzen beperkt blijven en staan ten slotte tegenover nadeelen voor sommige bedrijfstakken voordeelen voor andere. Ook dit betoog heeft de waarschijnlijkheid voor zich, al zal men goed doen de mogelijkheid, dat speciale bedrijfstakken inderdaad voor zeer ernstige moeilijkheden komen te staan, niet te onderschatten. B.

DE NIEUWE BELASTING-ONTWERPEN IN DUITSCHLAND.

Uit het complex van nieuwe ontwerpen¹⁾ willen wij in het volgende eenige lichten, die het beurs- en geldverkeer in het bijzonder zullen aantasten. De voorstellen zijn van buitengewoon ingrijpenden aard en het behoeft geen verwondering te wekken, dat uit de kringen der direct-betrokkenen reeds stemmen zijn opgegaan en maatregelen zijn beraamd, ten einde te trachten de definitieve wetten zoo weinig drastisch mogelijk te doen zijn, al wordt erkend, dat bij de dringende behoefte van den Staat aan nieuwe inkomsten, het beursverkeer niet van heffingen kan worden

¹⁾ [Zie „Effectenbeurzen” in het vorig nummer.]

vrijgesteld. Reeds zijn door de Vereenigingen voor den Effectenhandel te Berlijn en te Frankfurt a/M. vergaderingen gehouden (te Berlijn zelfs in tegenwoordigheid van de Rijksdagafgevaardigden Paasche, Rieser en Gothein) waarin besloten werd tegen de thans aanhangige voorstellen stelling te nemen.

Deze voorstellen zijn, voor zooverre zij den geld- en effectenhandel betreffen, de volgende:

I. Verhooging van het wisselzegel. Opbrengst tot nu toe M. 20 miljoen. Taxatie voor den meerderen opbrengst M. 4 miljoen. Het zegel wordt gebracht van $\frac{1}{2}$ per mille op $\frac{9}{10}$ per mille.

II. Zegel op effecten en oprichtings-acten. Getaxeerde hoogere opbrengst M. 15 miljoen. Het zegel is verschillend naarmate de betrokken fondsen aandeelen in binnen- of buitenlandsche maatschappijen, obligatiën van den Staat of van particuliere ondernemingen enz. zijn.

III. Talon-belasting. Opbrengst tot nu toe M. 7½ miljoen; getaxeerde hoogere opbrengst 3 à 4 miljoen mark.

IV. Tantième-belasting. Opbrengst tot nu toe M. 6 miljoen; meerdere opbrengst getaxeed op M. 9 miljoen. De belasting bedraagt thans 8 pCt., voorgesteld wordt haar te verhoogen tot 20 pCt. Tantièmes tot M. 5000 per maatschappij, die thans vrijgesteld zijn, worden in de toekomst ook belastingplichtig.

V. Belasting op den omzet van effecten, opbrengst tot nu toe M. 20 miljoen; getaxeerde hoogere opbrengst M. 15 miljoen. Er wordt een onderscheid gemaakt tusschen particuliere transacties en affaires van beroepshandelaars onderling. Een overzicht der voorgestelde belastingverhoging vindt men in onderstaande tabel alles per mille. In beide gevallen vindt de berekening plaats van de reële waarde.

Type van het fonds aan belasting onderhevig	Tegenwoordige zegel- kosten	Voorgestelde zegel- kosten	
		Particuliere trans- acties	Effecten- hande- laars trans- acties
1. Oorlogsleeningen	nihil	2/10 ²⁾	1/10 ²⁾
2. Andere Staatsleeningen .	nihil	4/10 ²⁾	2/10 ²⁾
3. Buitenlandsche Staatsleeningen; binnen- en buitenl. gemeente-obl.; binnenl. pandbrieven; binnen- en buitenlandsche spoorweg-obligatiën	2/10	7/10	3/10
4. Industriele obl.	2/10	1	4/10
5. Aandeelen, Kolon. waarden, Kuxen en winstaandeelen	3/10	3	5/10
6. Buitenl. bankpapier	2/10	2/10	2/10
7. Niet-officieel genoteerde ind. obl.	2/10	2	8/10
8. Niet-officieel genoteerde waarden, vallende onder groep 5 ¹⁾	3/10	6	1
9. Overdracht van aandeelen in G. m. b. H.	2/10	5/10	5/10

¹⁾ Voor zoover het de eerste uitgifte betreft of emissies tot M. 500.000.— worden de percentages van groepen 4 en 5 toegepast.

²⁾ bij inschrijving vrij.

VI. Belasting op den geld-omzet. Deze belasting is nieuw; de opbrengst wordt getaxeed op M. 36 miljoen. Iedere instelling, welke o.a. tot taak heeft het verschaffen en opnemen van gelden tegen rentevergoeding, (waaronder speciaal banken en bankiers, doch ook spaarkassen en onderlinge vennootschappen worden begrepen) is gehouden binnen 4 maanden na het einde van het boekjaar het totaal der door haar aan cliënten uitbetaalde of gecrediteerde interest aan te geven. Over dit totaal moet belasting worden betaald naar den volgende maatstaf:

Bij een bedrag tot M. 50.000,— en bij een grooter bedrag van de eerste	M. 50.000,—	$\frac{1}{2}$ ‰
Bij een bedrag van M. 150.000,— of minder	1 ‰	
" " " " M. 300.000,—	" " "	$1\frac{1}{2}$ ‰
" " " " M. 500.000,—	" " "	2 ‰
" " " " M. 1 000.000,—	" " "	$2\frac{1}{2}$ ‰
" " " " M. 2.000.000,—	" " "	3 ‰
" " " " M. 3.000.000,—	" " "	$3\frac{1}{2}$ ‰
Daarboven 4 ‰.		

Wij hebben de voorstellen onder V. en VI. iets uitvoeriger weergegeven, omdat zij tot de belangrijkste en de meest ingrijpende, ook voor Nederlandsche betrekkenen, behooren. Uit een staathoudkundig oogpunt toch kunnen de talon- en tantième-belastingen vrijwel buiten beschouwing blijven, terwijl de verhoging van het wissel-zegel binnen matige grenzen blijft. Dit is echter niet het geval met de voorstellen tot verhoging van de belasting op den omzet in effecten en met de beide hiermede samenhangende ontwerpen betreffende het effecten-zegel en de nieuwe geld-omzetbelasting. Eenige bedenkingen van algemeenen aard willen wij hieronder in het kort uiteenzetten.

De vorige beursbelastingen hebben reeds in groote mate de concentratie van het bank- en beurswezen bevorderd en het is te verwachten, dat dit thans nog sterker het geval zal zijn. Het directe gevolg toch van de exorbitante belasting voor particuliere transacties (zoo wordt b.v. de belasting voor den particulieren handel in niet officieel-genoteerde aandeelen op het 20-voudige van de tegenwoordige heffing gebracht) zal een inkrumping van den handel zijn, waardoor een groote kern van commissaires en makelaars zich vermoedelijk niet meer staande zal kunnen houden. Voor deze groep is het vooruitzicht ongetwijfeld buitengewoon somber. Doch ook afgezien van deze private belangen is het de vraag of het algemeen belang wordt gebaat, indien het staathoudkundig instituut, dat de beurs met betrekking tot haar taak tusschen kapitaal-bezittende en kapitaal-zoekende groepen toch in hoogste instantie is, geheel onder controle van enkele ontzaglijke concentraties wordt gebracht.

Dit is de eerste bedenking van meer algemeenen aard, die in verband met de mogelijke consequenties der nieuwe voorstellen kan worden gemaakt. Als tweede moet hier naar voren worden gebracht het element van opvoering van den rentestand, dat zool in het voorstel tot verhoging van de beursbelasting, als in dat tot invoering van een heffing op den geld-omzet te vinden is. Men denke slechts aan de belegging van tijdelijk liquide middelen in staatsleeningen. Een belasting van $\frac{2}{10}$ ‰ drukt het rendement van een maand reeds met $\frac{1}{4}$ pCt. 's jaars; voor een termijn van 14 dagen bedraagt de verminderde rente-opbrengst zelfs ongeveer $\frac{1}{2}$ pCt. 's jaars. Op deze wijze wordt het waarschijnlijk, dat het koerspeil van reeds bestaande vasterente-dragende stukken omlaag wordt gedrukt, terwijl van nieuwe leeningen ten behoeve van Staat en Gemeenten, industriele ondernemingen, enz. in de toekomst vermoedelijk een hoogere rentevoet bedongen zal worden, afgezien nog van de overige tendenzen, die tot de opvoering van de huurwaarde van het geld zullen medewerken.

Klaarblijkelijk is deze tendenz tot opvoering van den rentevoet ook den ontwerpers der nieuwe voorstellen duidelijk geweest en zijn hieraan de plannen tot invoering van een belasting op den geld-omzet toe te schrijven. Het ware toch te verwachten, dat het vooruitzicht een goede rente bij belegging in rekening-courant of à deposito te verkrijgen, velen er toe zou brengen hun kapitaal op deze wijze vruchtdragend te maken, indien zij hierdoor bovendien de hooge effectenbelasting zouden kunnen ontgaan. Deze ontduiking nu is onmogelijk gemaakt door de voorstellen onder VI. genoemd. De den rentevoet oprijvende tendenz is hier echter nog sterker dan bij de effecten-omzetbelasting, omdat de te betalen belasting progressief varieert, naarmate de totalen van de rentevergoedingen der banken grooter zijn en deze te beta-

len belasting derhalve niet vooruit kan worden vastgesteld. Dit moet den banken en bankiers er toe brengen, hun debet-renten of wel hun provisie zoo hoog mogelijk op te voeren, teneinde voor verliezen gevrijwaard te zijn, hetgeen echter onmiddellijk een duurder worden van het crediet tengevolge moet hebben.

In het bovenstaande hebben wij getracht eenige der meest markante gevolgen van algemeen-economischen aard, die kunnen voortvloeien uit de Deutsche belasting-voorstellen (den geld- en effectenhandel betreffende), n.l. versterking van den concentratie-drang en opvoering van den rentevoet, aan te duiden. Een nadere bespreking zou reeds spoedig de details raken, die meer een speciaal Duitsch en minder een algemeen belang treffen, hoewel ook de internationale arbitrage door de verhoogde heffingen eenigszins kan worden getroffen. Voorloopig echter was het de bedoeling de minder mooie keerzijde van de medaille, die aan de eene zijde de opvoering van alle lasten ten behoeve van den Staat draagt, te belichten. Ook voor de toekomst van ons land moet een juiste appreciatie dienaangaande van meer dan gewone interesse zijn. Un homme averti en vaut deux.

BROUWER.

DE KATOENCULTUUR IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Het heeft in dezen tijd ongetwijfeld zijn nut weer eens aandacht te schenken aan het feit, dat ook in Nederlandsch-Indië katoen verbouwd wordt en dat die kolonie derhalve bijdraagt, zij het ook nog op zeer bescheiden wijze, in de levering van de grondstof voor een van die machtige industrieën waarvan de beschaafde wereld zich min of meer afhankelijk stelt.

Wanneer wij een blik in de geschiedenis slaan dan zien we, dat de katoencultuur in Indië een langen lijdensweg achter den rug heeft. Al in de dagen van de Oost-Indische Compagnie zijn de eerste vruchteloze pogingen aangewend om de katoenteelt in Indië uit te breiden. Daarna heeft men de zaak laten rusten tot omstreeks 1830, toen de Nederlandsche Handel-Maatschappij een kans waagde in de buurt van Bandjermasin, terwijl men uit dien tijd ook leest van proeven op Java, waar het de Regeering was, die zich voor de teelt interesseerde. Een en ander leidde echter tot niets. Omstreeks 1850 begon de Regeering met proeven in Palembang, waar de bevolking reeds eigener beweging katoen verbouwde. De Handel-Maatschappij verleende daarbij hulp, doch het geïmporteerde zaad kwam nergens op. Kort daarop werd het nog eens geprobeerd op een zevental verspreide plaatsen in den Archipel, doch ook zonder succes, blijkbaar tengevolge van het optreden van een insectenplaag. Waarschijnlijk door dezelfde oorzaak en door inferieure zaad mislukte daarop nog een reeks proeven in verschillende gewesten van Java. Toch bleken de bekende hortulanus van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg Teysmann en de door de Nederlandsche Regeering naar Indië gezonden hoogleeraar De Vrieze na een plaatselijk onderzoek nog zeer optimistisch gestemd omtrent de beteekenis van de katoencultuur voor Indië en moedigden zij de Indische Regeering aan om de proeven met kracht voort te zetten. Teysmann schreef daarop een handleiding voor de katoenteelt en nam zelf de leiding van de proeven op zich (omstreeks 1860). Reeds in het eerste jaar echter liep de zaak mis tengevolge van de ongunstige weersgesteldheid en een insectenplaag. Ondanks dezen nieuwen tegenslag werd in 1861 opgericht de Nederlandsch-Indische Katoenmaatschappij met een kapitaal van f 300.000; welke maatschappij tot doel had de bevordering en verbetering der katoencultuur in Ned. Indië en de vestiging van een katoenmarkt in Nederland. De resultaten van deze onderneming waren echter zeer miniem; zij verdween dan ook weer nagenoeg onopgemerkt van het tooneel.

Behoudens enkele verspreide onbelangrijke proeven

werd daarna aan de bevordering van de katoencultuur in Indië niets meer gedaan tot in den aanvang van deze eeuw. We merken daarbij op, dat al de proefnemingen steeds de bevordering van de zuiver inlandsche cultuur betroffen, dat zij bijna geheel van deskundige leiding verstoken bleven en overgelaten werden aan de zorg van de bestuursambtenaren. Alleen Teysmann, hoewel plantkundige en geen landbouwkundige, had algemeene kennis van de cultuur, doch de proefnemingen onder zijn voorlichting werden aanstonds over geheel Java verspreid, zoodat ook toen van een degelijk deskundig toezicht geen sprake kon zijn.

In 1901 kwam het katoenvraagstuk opnieuw aan de orde, doordat bij Boentok aan de Barito (Borneo) een in het wild voorkomende boom werd aangetroffen, die katoen van goede hoedanigheid bleek te leveren. Het was de kapas rampit, waarmede van overheidswege al spoedig een reeks proeven genomen werd, die eerst in 1908 definitief opgegeven werden. Ook ditmaal moesten de proefnemingen worden vertraagd aan niet-deskundige bestuursambtenaren. Dan weer mislukte een proef doordat er onvoldoende zorg aan besteed was, dan weer door een insectenplaag, dan weer doordat geen regeling was getroffen voor den verkoop van de katoen, dan weer doordat de betrokken bestuursambtenaar werd overgeplaatst. Te verwonderen was het zeker niet, dat deze zaak na veel gesukkel in het zand liep.

Van veel belang voor de katoenteelt was daarop het aan de Indische Regeering uitgebrachte rapport over die cultuur van Prof. Melchior Treub, Directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg (zie extra-bijvoegsel Javasche Courant, 13/9-1904, no. 73). In dit rapport werd niet alleen voorgesteld om op Borneo een kleinen proefaanplant aan te leggen, doch ook om in die gewesten, waar de katoencultuur in stand was gebleven, namelijk in Palembang en Semarang (Demak), een ernstige poging te doen ter bevordering van die cultuur, waartoe dan een opdracht ware te geven aan een deskundige.

Eindelijk dus een speciale deskundige. Hij werd in 1907 naar Palembang gezonden, nadat hij gelegenheid gehad had de katoencultuur in Engelsch-Indië te bestudeeren (zie het verslag dienaangaande in het Jaarboek van het Dep. v. Landb., Nijv. en Handel in N. I. 1906, blz. 275 e. v.). Jammer genoeg werd deze bekwame landbouwkundige weer na 3 jaar overgeplaatst in een geheel anderen werkkring. Zijn opvolger werd weer na 2 jaar gedeeltelijk vervangen in zijn arbeid door een botanicus, die echter weer een jaar later overgeplaatst werd. Inmiddels had zich de landbouwkundige meer op de algemeene landbouwvoorlichting toegelegd met het gevolg, dat de bevordering van de katoencultuur in Palembang thans niet meer afzonderlijk aan de orde is, doch slechts een deel uitmaakt van den algemeenen arbeid van den in dat gewest geplaatsten ambtenaar. Geheel bevredigend is het verloop van zaken in Palembang dus niet, hetwelk vooral te betreuren is, waar de Nederlandsche Handel-Maatschappij de proeven geldelijk steunde en er dus ook van particuliere zijde wel in vertrouwd werd.

In Semarang (Demak) kwam van den op voorstel van Prof. Treub genomen maatregel tot bevordering der katoencultuur evenmin veel terecht. Er werd daar in de jaren 1904 en 1905 gewerkt met renteloze voorschotten aan de katoenverbouwende bevolking, doch deskundige leiding ontbrak. Later werd wel een tijdelijke ambtenaar aangesteld voor het nemen van landbouwproeven in het algemeen, die tevens aandacht had te wijden aan de katoencultuur, doch schrijver dezes heeft, hoewel leek zijnde, in Demak persoonlijk kunnen waarnemen, dat deze ambtenaar allerminst voor zijn taak berekend was. De tegenwoordige landbouwadviseur voor Semarang heeft de zaak nog niet losgelaten, doch het is te vreezen, dat zijn omvangrijke werkkring hem niet genoeg tijd gunt, om de zeer verwaarloosde katoencultuur in die

streken op een niveau van eenige beteekenis te brengen.

Juist in den tijd, dat de katoencultuur weder de bijzondere aandacht van de Indische Regeering begon te trekken werd te Hengelo op initiatief van wijlen den heer D. Gelderman opgericht de „Vereeniging ter bevordering der katoencultuur in de Nederlandsche koloniën”, welke vereeniging volgens haar zeggen werd „geboren uit den drang der tijden, toen meer dan ooit Amerikaansche speculatie-driften het wel en wee van schier heel de oude wereld zochten te beheerschen”. Deze vereeniging heeft er in niet geringe mate toe medegewerkt om de belangstelling voor de katoencultuur in de koloniën gedurende een aantal jaren gaande te houden. De vereeniging stond in voortdurend contact met het Departement van Koloniën en met de betrokken koloniale autoriteiten. Van tijd tot tijd verspreidde zij een circulaire, waaruit van haar werkzaamheden bleek, terwijl haar secretaris, de heer R. A. de Monchy Jr. in 1905 een brochure, getiteld „De Katoencultuur” samenstelde, waarin verschillende belangrijke gegevens over de teelt, de bewerking en den handel van katoen werden gepubliceerd. In 1907 werd de heer De Monchy zelfs bij de Koningin ontboden, ten einde gehoord te worden over de ontwikkeling der katoencultuur in de Nederlandsche koloniën, en voor het overige zal de Vereeniging er wel het hare toe bijgedragen hebben, dat gedurende eenige jaren bij de mondelinge behandeling van de Indische begrooting in de Tweede Kamer getrouw het woord gevraagd werd, ten einde den Minister van Koloniën te herinneren aan het belang der katoencultuur. Het is alleen te betreuren, dat de Vereeniging slechts over contributies beschikte en dus, behoudens de beschikbaarstelling van eenige persen en zuiveringsmachines, niet tot daadwerkelijke hulp kon overgaan, waarin zij derhalve geheel afweek van soortgelijke vereenigingen in het buitenland, die aanzienlijke bedragen voor de bevordering der katoencultuur offerden, in de meeste gevallen met uitnemende resultaten.

Inmiddels was de aandacht van het Indische Landbouwdepartement gevestigd geworden op de gunstige groeivoorwaarden voor de katoencultuur in het oostelijk gedeelte van den Archipel, met name op Lombok, Soembawa, Flores, de Solor- en Aloreilanden, Poeloe Kambing, Wetter en de Lettigroep, de Timorlaoteilanden, Timor, Roti, de Savoe-eilanden en Soemba. Met ijver werd deze nieuwe kans aangevet, doch ook hier deed men het aanvankelijk geheel zonder deskundige hulp en werden de eerste proeven weder aan de bestuursambtenaren overgelaten. In 1913 werd wel een opzichter uit Palembang naar Flores overgeplaatst en werden aldaar eenige mandoers aangesteld, doch het is duidelijk, dat dit allerminst als een afdoende hulp kon worden beschouwd voor de bevordering van de katoencultuur op de verschillende daarvoor in aanmerking komende oostelijke eilanden. Ondanks de onvoldoende leiding van de zaak werden in het nieuwe gebied uitnemende resultaten bereikt en worden de katoenmonsters uit het oosten van den Archipel door de deskundigen zeer geroemd, vooral om hun langen stapel. Dit werd dan ook aanleiding tot de oprichting hier te lande van een „Syndicaat ter bevordering van de katoencultuur op Flores”, dat zich tot de Indische Regeering wendde met het verzoek om geldelijken steun voor een voorgenomen proefneming met de katoencultuur op dat eiland op grootere schaal dan tot nog toe had plaats gevonden en met de bedoeling om door de vorming van een kleine proefonderneming de rentabiliteit van een op Europeeschen voet gedreven katoenonderneming te bewijzen.

Aldus begon eindelijk het Europeesch kapitaal zich voor de Indische katoencultuur te interesseeren. Veel durf werd intusschen nog niet ontwikkeld, want de eerste stap was het vragen om geld aan de Regeering. Deze stelde zich gelukkig op een ruim standpunt en verleende in de verwachting van de goede

gevolgen ook voor de inlandsche bevolking van de oostelijke eilanden, aan het Syndicaat in 1915 een renteloos voorschot van f 30.000. In het vorige jaar vond dit Syndicaat zijn oplossing in de Amsterdam-Soenda-Compagnie, die te Amsterdam werd opgericht met een kapitaal van f 1.500.000, waarvan volgestort f 300.000 (72 aandeelen van f 1000 in handen van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, 50 aandeelen van den heer B. W. ter Kuile, 36 aandeelen van de firma Van Eeghen & Co.). Blijkens de akte van oprichting (bijvoegsel Ned. Staatscour. 1917, no. 1130) werden aan deze maatschappij tevens overgedragen de rechten van genoemd Syndicaat ter zake van het subsidie ter bevordering van de katoencultuur. Bij gebrek aan officieele Indische verslagen van den laatsten tijd kunnen we niet nagaan, welke nu wel de eerste gevolgen zijn geweest van de actie van de particulieren en in hoeverre het subsidie goede vruchten belooft af te werpen. Zeker zal de werkwijze der nieuwe maatschappij volle aandacht verdienen, vooral wat betreft de deskundige leiding der zaken.

Op het oogenblik is dus de stand van de aangelegenheid der katoencultuur in Nederlandsch-Indië als volgt: Na een lange reeks proefnemingen, waarbij dilettantisme in den regel een voorname rol speelde, is de teelt op Borneo niet meer aan de orde en wordt zij in Palembang en Semarang zonder meer gaande gehouden, terwijl eindelijk de veelbelovende katoenteelt op de oostelijke eilanden van den Archipel vrijwel geheel afhankelijk is van het optreden der Amsterdam-Soenda-Compagnie. Er is een tijd geweest, dat van de toekomst der Indische katoencultuur meer verwacht werd, vooral na het Vezelcongres te Soerabaja (1911), waar het vraagstuk der katoencultuur een bijzonder punt van bespreking uitmaakte. Blijkens deel I, tweede gedeelte, van het verslag van dat congres bestond er toen nog veel optimisme. Toen nog kon de Inspecteur van den Inlandschen Landbouw, Dr. J. van Breda de Haan, verklaren: „De inlandsche cultuur (in Palembang) heeft onder de tegenwoordige omstandigheden haar levensvatbaarheid bewezen en is voor de inheemsche bevolking van groot belang”. En toen nog bleek er aanleiding te bestaan om aan te dringen op de oprichting van een Proefstation voor de katoencultuur, ten einde van daaruit de zoo noodige technische voorlichting te kunnen verschaffen. Dat ten slotte van de katoencultuur nog zoo weinig is terecht gebracht kan slechts zijn verklaring vinden in het euvel, dat de zaak te weinig deskundig en te weinig energiek werd aangepakt. Want, en dit is en blijft een voornaam punt in deze aangelegenheid, nog steeds is niet met afdoende zekerheid uitgemaakt, waar in Indië de katoencultuur wel en waar zij niet te drijven is. Na al die jarenlange proefnemingen en na al de gemaakte kosten is dit nog steeds een open vraag.

En nu zijn we intusschen in een tijd gekomen, dat de behoefte aan katoen een nooit gekenden omvang heeft aangenomen en dat straks een scherpe concurrentiestrijd zal moeten worden gevoerd om op de noodige grondstoffen voor de katoenindustrie de hand te kunnen leggen, afgezien van de mogelijkheid, dat menige partij door beschermende tarieven zal worden gehandicapt. In elk geval zouden de Middenrijken het zeker toejuichen, indien zij in de toekomst in grotere mate onafhankelijk zouden kunnen worden van de Amerikaansche katoenproductie en het is schrijver dezes dan ook bekend, dat reeds van Oostenrijksche zijde over het aanvatten van de katoencultuur in Ned. Indië gedacht wordt. De Nederlanders zullen dus ook in deze aangelegenheid hun oogen wijd open moeten houden. Het is waar: de Amsterdam-Soenda-Compagnie is er, doch wanneer men het gestorte kapitaal van deze onderneming (die zich trouwens ook op de klappercultuur wil toeleggen en dan ook een neutralen naam gekozen heeft) vergelijkt met de reusachtige sommen, waarmede de Engelsche maatschappijen de katoencultuur hebben aangevet, dan is dit weder teleurstellend. Immers voor een krachtige nationale

katoenonderneming ligt in Indië nog de groote taak te wachten om de genomen katoenproeven in de verschillende deelen van den Archipel aan de werkelijkheid te toetsen en daarbij een beslissing te nemen, zoolwat aangaat de landbouwkundige als de economische mogelijkheden van een zaak, die waarlijk lichtpunten genoeg biedt om een bijzonder serieuze behandeling waardig te zijn.

Tot slot eenige Indische uitvoercijfers van katoen:

	gezuiverde katoen	ruwe katoen
Uit Palembang	374.954 K.G.	7.903.634 K.G.
„ Semarang	341.880 „	1.182.202 „
„ Lombok	—	476.625 „

De cijfers hebben betrekking op het laatste normale jaar vóór den oorlog (1913). v. d. W.

*IN BESLAG GENOMEN PASSAGIERS-
SCHEPEN.*

(Nadruk verboden.)

In aansluiting aan het overzicht der in beslag genomen schepen in het vorig nummer, pag. 344 v.v., volgt hier nog een tableau, waarin de toestand wat de passagiersschepen — en ergo de Nederlandsche mailverbindingen — betreft, tot uitdrukking komt. Onderscheiden wordt tusschen Oost-Indische-, West-Indische-, Noord-Amerikaansche- en Zuid-Amerikaanschevaart. Aangezien bij passagiersschepen de verhouding tusschen bruto-registermaat (inhoudsmaat — een reg. ton = 2,83 M³. — van alle ruimten gelegen onder het bovendeck, benevens alle vaste besloten ruimten daarop) en tons draagvermogen vaak zeer uiteenloopt, in verband met de speciale inrichting der schepen, is het wenschelijk ditmaal beide cijfers te vermelden.

<i>In welke vaart:</i>	<i>waarvan in beslag genomen</i>		<i>waarvan overgebleven</i>	
	tons d. w.	br. reg. tons	tons d. w.	br. reg. tons
Oost-Indische:				
<i>Maatschappij Nederland:</i>				
Koningin der Nederlanden	6.850	8.225		
Prinses Juliana	7.080	8.085		
Oranje			4.651	4.437
Rembrandt			6.085	5.876
Vondel			6.085	5.866
Grotius			6.025	5.867
J. P. Coen			7.260	11.693
Prins der Nederlanden			7.500	9.322
	13.930	16.310	37.606	43.061
<i>Rotterdamsche Lloyd:</i>				
Goentoer	5.100	5.891		
Ophir	4.650	4.726		
Insulinde			8.700	9.615
Sindoro			5.000	5.471
Tabanan			5.000	5.271
Tambora			5.100	5.602
	9.750	10.617	23.800	25.959
Totaal	23.680	26.927	61.406	69.020
West-Indische:				
<i>Kon. W.-Ind. Maildienst:</i>				
Prins Frederik Hendrik	2.977	2.164		
Prins der Nederlanden	2.155	2.287		
Prins Willem I	1.940	2.121		
Nickerie	3.235	2.462		
Oranje-Nassau			4.100	3.721
Commewijne			3.120	2.476
Totaal	10.307	9.034	7.220	6.197
Noord-Amerikaansche:				
<i>Holland-Amerika-Lijn:</i>				
Statendam	20.900	33.300		
Rijndam	13.625	12.527		
Nieuw-Amsterdam			16.490	17.149
Noordam			13.625	12.531
Rotterdam			15.540	24.149
Totaal	34.525	45.827	45.655	53.829
Zuid-Amerikaansche:				
<i>Kon. Holl. Lloyd:</i>				
Zeelandia	7.820	7.995		
Hollandia			7.460	7.291
Frisia			7.387	7.442
Gelria			8.260	13.868
Totaal	7.820	7.995	23.107	28.601
Algemeen Totaal..	76.332	89.783	137.388	157.647

Uit nagekomen berichten blijkt, dat in de reeds vermelde cijfers nog enkele wijzigingen moeten aangebracht worden. Men wijzige in het overzicht op pag. 345 het volgende:

Sumatra Banka Stbt. Mij. ¹⁾	2.800	—	—
Mij. „Nederland”	100.512	185.588	48.890
v. Nievelt, Goudriaan & Co.	63.651	—	20.630
Jos. de Poorter	—	—	13.648
N. V. St. Mij. „Neutraal”	—	—	1.650

Hierdoor wordt het totaal
in beslag genomen..... **696.468** tons d. w.
geen beslag, verblijvend buiten
Nederland ..... **595.013** „ „
geen beslag, verblijvend in Neder-
land of Oostzee-vaart ..... **519.074** „ „

De geheele Nederlandsche koopvaardijvloot wijst dus nu 1.810.555 tons d. w. aan. In de lijst van in beslag genomen schepen moet worden bijgevoegd de Maras van de Sumatra Banka Stbt.-Mij.¹⁾, circa 2800 tons, in beslag genomen door Engeland; en afgevoerd de Oranje, van de Mij. Nederland, waarvan men sedert aanneemt, dat geen inbeslagneming heeft plaatsgegrepen.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het maandelijksch overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Maart, alsmede over de eerste drie maanden van dit jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

Naar aanleiding van de daarin gegeven cijfers valt op te merken, dat die middelen in de afgelopen maand *f* 19.157.709 oprachten tegen *f* 17.821.403 in Maart 1917, derhalve eene stijging vertoonen van *f* 1.336.306. Op het eerste gezicht schijnt dit resultaat niet onbevredigend; bij nadere overweging evenwel blijkt deze meening bezwaarlijk voor handhaving vatbaar. Immers moet in aanmerking worden genomen, dat in het loopende jaar verschillende belastingverhoogingen haren invloed doen gelden, welke in de hierbedoelde maand van 1917 nog niet in werking waren getreden. In de eerste plaats geldt dit de heffing van tien procenten op de Inkomstenbelasting, voor zooveel de natuurlijke personen betreft, en op de Vermogensbelasting. Uit dezen hoofde werd in Maart 1918 *f* 460.234 ontvangen. Hierbij komt de verhooging der zegel- en registratierechten, der successierechten en van den bieraccijns. Voor een en ander werd in de jongste millioenen-nota eene meerdere opbrengst voor het geheele jaar 1918 verwacht van rond *f* 15 millioenen. Voor ééne maand zou dit eene stijging beteekenen van ongeveer *f* 1.300.000. In totaal zou derhalve uit nieuwe belastingheffing eene toename van ten naasten bij *f* 1.800.000 kunnen worden verklaard. In werkelijkheid bedroeg de toename, gelijk boven gezegd, slechts ruim *f* 1.300.000.

Gewezen zij voorts nog op de aanhoudende daling van de opbrengst van den gedistilleerdaccijns. Deze daling beliep in de laatst verstreken maand *f* 1.266.727. Met zekerheid mag worden aangenomen, dat zij, tengevolge van het stopzetten van den graanaanvoer, in de naaste toekomst belangrijk grooter afmeting zal aannemen.

Dat ook de cijfers van den geslachtsaccijns, welk middel in Maart 1918 nog eene stijging van een drielital tonnen gouds aanwees, eerlang een belangrijken teruggang zullen vertoonen, kan, wegens het heersche vleeschgebrek, niet worden betwijfeld.

Onder deze omstandigheden en gelet op den achteruitgang in koers van het meerendeel van de ter beurze genoteerde fondsen, op de staking der rentebetaling voorzooveel de Russische effecten betreft en in het algemeen op den ongunstigen invloed, dien het steeds voortduren van den oorlog op scheepvaart, handel en

nijverheid oefent, is eene inzinking van de opbrengst der Rijksmiddelen onvermijdelijk te achten.

Vergelijkt men ten slotte de ontvangsten in het eerste kwartaal 1918 met die in het overeenkomstige tijdvak van 1914, toen de oorlog zijnen invloed nog niet deed gevoelen, dan vindt men, met toepassing van de gebruikelijke correcties en met uitschakeling, voor zoover mogelijk, van den invloed der nieuwe belastingheffing, de volgende cijfers:

tijdvak Januari tot en met Maart 1918:	<i>f</i> 37.397.483
„ „ „ „ „ „ 1914:	„ 31.995.495
Vershil	..... <i>f</i> 5.401.988

Deze vermeerdering bedraagt 16,88 pCt. of, per jaar gerekend, 4,22 pCt. Deze percentages dalen tot 12,88 en 3,22 pCt., indien de opbrengst der wisselvalige successierechten buiten rekening wordt gelaten. De door deze percentages tot uitdrukking gebrachte stijging is, op zich zelve beschouwd, alleszins bevredigend te achten.

Uit de oorlogswinst en verdedigingsbelastingen werd tot dusver in totaal een bedrag van *f* 282.652.227 ontvangen, waarvan *f* 214.776.696 uit eerstgenoemde heffing. Met inbegrip van de procenten ten behoeve van het Leeningfonds, zonder die op den suikeraccijns, welke geen verzwaaring van den belastingdruk medebrachten, is een gezamenlijk bedrag van *f* 355.913.798 ontvangen, als gevolg van belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

AANTEKENINGEN.

De Europeesche Staatsschulden. — Volgens de notulen der Februari-vergadering van de Société de Statistique de Paris, opgenomen in de laatste hier ontvangen aflevering van het maandblad der vereeniging, werden in die vergadering door den bekenden statisticus Alfred Neymarck zeer belangrijke mededeelingen gedaan betreffende de financieele gevolgen van den tegenwoordigen oorlog.

Ik behoud mij voor, daarop terug te komen, zoodra het rapport van den heer Neymarck in genoemd maandblad zal zijn opgenomen en de uitkomsten daarvan het onderwerp zullen hebben uitgemaakt van de beraadslagingen der vereeniging.

Intusschen reeds thans betreffende de Europeesche staatsschulden enkele cijfers, welke dadelijk in gezegde notulen werden opgenomen.

Volgens den heer Neymarck dan, was een halve eeuw geleden, in 1866, de totaal som van het nominaal bedrag der Europeesche staatsschulden 66 milliarden francs, en in 1914 vóór den oorlog 150 à 160 milliarden francs, met een jaarlijkschen rente- en amortisatielast van 6 à 7 milliarden; thans, na veertig maanden van oorlogsvoering, zou dit nominaal kapitaal gestegen zijn op ongeveer 1000, zegge *duizend* milliarden francs, met een jaarlijkschen rente- en amortisatielast van ten minste 60 milliarden francs, zoodat thans de jaarlijksche rente- en amortisatielast bijkans evenveel zou bedragen, als een halve eeuw geleden het nominale kapitaal. G. M. B.

De Duitsche kanalen. — In het centrum van Europa bestaat nog steeds eene waterscheiding! Immers de verbinding tusschen Rijn en Donau, waaraan praktische betekenis toe te kennen is, bestaat nog niet anders dan in projecten, terwijl tusschen het westelijk en het oostelijk deel van Noord-Duitschland altijd nog een missing link aan te wijzen is in den longitudinalen kanaalweg. De plannen ten aanzien der Donau-Rijnverbinding, waarbij mede aandacht verdient de verbinding van den Zuid-Europeeschen rivier met de Elbe, kwamen in dit blad reeds eenige malen ter sprake (zie nummer 74).

In het Noorden heeft men vanuit het Westen het Mittellandkanaal tot Hannover, hetwelk eerst in den oorlog tot vol bedrijf gekomen is. De verbinding oostwaarts, die nog ontbreekt, is het onderwerp van hevi-

¹⁾ Deze mij. was nog niet vermeld.

gen politieken strijd geweest, welke genoeg bekend is om hier te kunnen volstaan met een korte herinnering daaraan. De feodale Oost-Elbische belanghebbers wilden hier het Westen niet de hand reiken, om verzekerd te blijven van de bevoorrechte positie ten behoeve van hun landbouw, die het isolement verschaftte. Hiernaast legden ook de belangen van het Silezisch delfstof- en industriegebied, dat nadeel vreesde van eene verbinding, welke Westfalen gelegenheid zou bieden een economisch transport tusschen de beide landstreken uit te voeren, gewicht in den schaal. Zoo is men er in geslaagd tot op heden door te zetten, dat het kanaal van Hannover naar de Elbe niet gebouwd werd. De economische bezwaren, die voortvloeiden uit dezen niet bij de normale ontwikkeling aansluitenden toestand van het verkeersnet, traden duidelijk aan het licht. Zoo konden nergens aan de Oostzee — en in het algemeen ook aan de Noordzee — de Westfaalsche kolen het opnemen tegen de concurrentie van het Engelsche product, ofschoon dit laatste weer gedeeltelijk plaats moest maken voor de Silezische kolen. Waar vooral op gewezen werd, is, dat door de voltooiing alleen van de westelijke schakels van de verkeersbaan in het Duitsche laagland; aanmerkelijk op den voorgrond kwam de bevoordeeling welke Mittelland-, Dortmund-Eems- en Rijn-Hernekanalen de havens aan de Rijnmondingen aanbrengt. In den oorlog is de afwezigheid van een ononderbroken waterverbinding tusschen het Russische en het Fransche front uitermate hinderlijk geweest. Ten volle heeft zich bewaarheid, waarop van meerdere zijde vóór den oorlog gewezen was. De geforceerde troepenverplaatsingen per spoor, die gepaard moesten gaan met de normale bevoorradingsdiensten van leger en land, voerden tot groote moeilijkheden in het Duitsche spoorwegverkeer, die men zich uit de achter ons liggende oorlogsjaren zal herinneren. Welk een groot aantal goederenwagens moet men niet ter beschikking hebben om hetzelfde transport te verrichten, dat een enkele lichter bewerkstelligden kan? Wij lieten deze bekende toedracht nog eens de revue passeeren, omdat het opmerkelijk is, dat onlangs de Pruisische Minister v. Breitenbach in een afdeelingvergadering van het „Abgeordneten Haus” verklaarde, dat het denkbeeld van een ononderbroken kanaalweg tusschen Koerland en Frankrijk — zooals de Minister zich uitdrukte — niet kan worden aanbevolen. De verbinding Hannover-Elbe achtte hij evenwel dringend noodzakelijk. Het blijkt dus, dat de Pruisische Regeering nog steeds niet hare bedoelingen ten gunste van de Oost-Elbische partij wenscht te wijzigen en beoogt den nederlaag, geleden bij de kanaaldebatten der jaren 1899—1905, alsnog te revancheeren. Ook de particuliere activisten voor de verlenging van het Mittellandkanaal laten in den laatsten tijd veel van zich hooren. Met belangstelling kan men dan ook tegemoet zien in hoeverre de woorden, die men aan den Duitschen Keizer toeschrijft, bewaarheid zullen worden: „Gebaut wird er doch”.

Minister v. Breitenbach wijdde ook aandacht aan de andere kanaal-vraagstukken, die voor Deutschland gediscussieerd worden. Van de Saar- en Moezel-kanalisatie is hij geen voorstander. Dit project verdient ook voor Nederland belangstelling in verband met de mogelijkheid het Luxemburgsche ertsgebied een afvoerweg te bieden langs een bevaarbare Maas.

Consumptieverhoudingen van levensmiddelen. — Waaruit de consumptie van het individu in de verschillende maatschappelijke klassen is samengesteld is met eenige mate van nauwkeurigheid niet bekend. Onderzoekingen zijn gedaan betreffende de verdeeling van het budget over de onderscheidene posten van levensonderhoud en levensvoering, maar detaillering van het aandeel voor voeding besteed over de hoofdvoedingsmiddelen die deze samenstelt, heeft nagenoeg nog geen onderwerp van onderzoek uitgemaakt.¹⁾ Toch zou een dergelijk

¹⁾ Men zie No. 98, pag 851.

onderzoek waardevolle gegevens opleveren waarvan men dient wetenschap te dragen bij het beramen van maatregelen, opzichthens het volksonderhoud, die productie en consumptie van voedingsmiddelen beoogen te beïnvloeden. Bij de distributie van levensmiddelen in deze crisisjaren trad het gebrek aan kennis omtrent de mate van consumptie der onderscheidene voedingsmiddelen sterk aan het licht. Een eenvoudig rekensommetje, aantal inwoners × zeker quantum van het goed, bleek bij de goederen waarvoor geen rantsoen bemeten werd, niet op te gaan. Herhaaldelijk deed zich dan ook voor, overmaat van distributiegoederen in één centrum, te kort in een ander, met al den nadeeligen aanleve van dien. Voorts zou in een distributie-systeem waarbij de met overheidsbemiddeling verschaftte goederen slechts ten behoeve zijn van diegenen, welke door hun sociale positie in aanmerking komen voor bijstand van de overheid, volmaakte bekendheid moeten bestaan met de mate van gebruik dat het individu, hetwelk men bevoorrecht wil, maakt van het artikel waarvoor men de overheidszorg wil laten gelden. De keuze van voedingsmiddelen wordt niet uitsluitend getypeerd door de maatschappelijke klasse of de hoegrootheid van het budget, economisch-geografische omstandigheden van velerlei strekking — b.v. ook de aard van het ambacht — doen voorts haar invloed gelden. Daarenboven gaat in tijden van abnormale conjunctuur het bekende gezegde in verwezenlijking, dat men bij gebrek aan brood de korstjes van pastei eet, al is dan de crisis-pastei niet steeds een verbetering geweest! Het Kaiserliche Statistische Amt te Berlijn heeft al waarnemingen in vorengenoemde richting gedaan; om belangstelling te wekken voor zoodanig onderzoek moge uit een Sonderheft bij het Reichs-Arbeitsblatt: Beiträge zur Kenntnis der Lebenshaltung im dritten Kriegsjahre enkele cijfers overgenomen worden, die resultaten aangeven van het onderzoek door voornoemd bureau verricht. Het vermelde cijfer is het pCt., dat in een normaal gezin van vier personen van de uitgaven voor voeding aan het product in kwestie is besteed geworden.

	Ondergeschikte beambte	Arbeider		Ondergeschikte beambte	Arbeider
Brood	11,59	10,49	Kaas	4,44	3,69
Ander gebak	0,38	2,12	Groenten, fruit .	4,09	4,12
Meelwaren ..	6,33	7,22	Conserv. dito .	2,77	1,38
Aardappelen.	5,45	4,59	Jam	1,58	2,32
Boter	5,24	4,80	Suiker	1,88	1,87
Vet	4,29	4,61	Cacao,suikerw...	0,71	0,75
Vleesch	16,79	15,01	Zout, spec., azijn	3,18	2,06
Worst	6,70	10,55	Koffie	0,29	0,92
Vleesch cons.	—	0,39	Koffie surrogaat.	2,13	1,77
Visch	3,43	3,52	Dranken (alc.vrij)		
Vischconserv.	0,36	0,61	thee	0,75	0,09
Eieren	8,24	4,93	Ersatzwaren....	0,18	1,20
Melk	5,31	6,41	Andere	3,56	2,61
Melk conserv.	0,33	1,97	Alcohol, tabak ..	2,98	6,38

Het voert ons te ver over de cijfers uit-te-weiden, merkwaardige verschillen blijken zonder meer. Overigens moet aangeteekend dat het onderzoek slechts als specimen te beschouwen is, de geobserveerde objecten waren te weinig in aantal om onomstootelijke gevolgen te kunnen trekken. Bij samenstelling zal blijken dat de cijfers niet op 100 sluiten, bij het onderzoek waarvan de cijfers afkomstig zijn is nog een gering aandeel gebracht op levensmiddelen buitenshuis genuttigd.

De Deutsche Darlehnskassen. — In het zoo juist verschenen werk — Die Darlehnskassen des Deutschen Reiches door Dr. Leo Feuchtwanger¹⁾ komen als bijlagen eenige tabellen voor, waaraan de navolgende overzichten ontleend worden. De eerste staat onderscheidt naar het object, dat het onderpand vormde bij de beleening van goederen, volgens den

¹⁾ Münchener Volkswirtschaftliche Studien 141. Stück.

stand op 31 December en is uitgedrukt in duizenden marken.

	1914	1915	1916
Suiker	22.433	240	2.369
Graan	295	48.706	44.818
Overige voedingsmidd. ...	1.501	73.916	75.971
Hout	9.583	4.044	1.690
Spiritus	743	14	5
Kali	2.359	840	135
Wol en Katoen	831	75	21
Huiden	283	36	25
Leder ¹⁾	180	39	3
Tabak	361	40	142
Edele metalen ¹⁾	258	77	58
Onedele metalen ¹⁾	1.795	10.334	8.195
Andere goederen	7.817	3.728	1.747
Totaal	48.438	142.090	135.185

¹⁾ ook verwerkt.

Merkwaardig zijn de verschuivingen aangaande de verschillende goederensoorten, waaruit zekere conclusies te trekken zijn betreffende de nog niet in consumptie gekomen voorraden. Aangeteekend zij, dat de beleening op goederen een ondergeschikte plaats inneemt in het bedrijf der Darlehnskassen. Het totaal-cijfer der uitstaande leeningen bedroeg op 31 December 1914 1.317,2 mill. M.; 1915 2.347,8 mill. M.; 1916 3.407,9 mill. M. Het leeuwen-deel wordt dan ook gevormd door de beleening op fondsen, die bij de Reichsbank niet beleenbaar zijn en dezulke, die aan de beurs niet genoteerd worden. In het algemeen wordt bij metalen, graan, suiker, wol, katoen en spiritus op het goederen-onderpand $66\frac{2}{3}$ pCt. toegestaan van de marktwaarde resp. maximumprijs, voor andere goederen 50 pCt. van de marktwaarde. Kali is aan bijzondere voorschriften onderworpen.

Als tweeden staat nemen wij nog op de boekcijfers van de belangrijkste handels- en industrie-plaatsen in miljoenen marken; a. uitgeleend bedrag, b. afgelost bedrag.

	1914		1915		1916	
	a	b	a	b	a	b
Augsburg..	6,4	1,3	2,1	5,7	1,9	2,0
Barmen ..	14,4	6,2	30,0	33,2	69,8	64,6
Berlijn ..	1.213,0	823,9	5.041,5	4.288,4	15.142,0	13.917,9
Bremen ..	34,1	22,9	56,6	58,0	75,2	80,3
Breslau ..	69,6	38,0	120,8	93,6	142,8	148,9
Chemnitz.	18,9	6,5	36,5	32,7	41,0	36,8
Keulen ..	107,4	47,8	107,8	146,1	82,3	91,4
Krefeld ..	26,2	10,1	43,0	47,0	56,0	57,7
Danzig ..	15,5	10,7	33,9	33,0	68,9	52,8
Dusseldorf	84,6	41,5	161,0	124,9	137,0	175,4
Essen	105,1	77,3	157,6	163,6	158,4	161,3
Frankf.M.	25,4	12,0	57,9	40,8	70,7	87,0
Hamburg.	77,9	55,3	60,9	62,7	69,9	79,2
Koningsb.	28,2	20,2	61,9	59,3	92,2	93,4
Leipzig ..	48,7	22,0	124,3	102,7	93,7	86,7
Ludwigsh.	4,0	2,1	4,3	4,7	9,3	8,4
Mannheim	10,8	5,0	25,7	20,7	34,2	39,5
Neurenbg.	5,6	1,9	10,9	12,3	67,9	67,8
Plauen ..	5,2	0,6	11,5	7,8	13,2	12,8
Stettin ..	63,2	25,2	196,3	170,9	234,8	232,7

Ook hier zijn aan de verschuivingen veronderstellingen te knopen aangaande de economische conditie.

BOEKAANKONDIGING.

De Politiek der Toekomst, een wetenschappelijk onderzoek, door H. J. Kiewiet de Jonge B. I. Adj.-Refer. Alg. Secr. Buitenzorg. Amsterdam, P. N. van Kampen & Zoon, 1917, 240 blz.

Reeds eenigen tijd wacht dit geschrift, waarvan „De Gids” ons reeds tevoren een aantal fragmenten bracht, op een aankondiging in dit weekblad. Een taak, die gaarne wordt aanvaard, ook al leent bij den breeden opzet en den rijkdom aan gedachten het geschrift, dat bovendien geschreven is in een stijl vol van verrassende wendingen en met telkens nieuwe verschieten, zich moeilijk tot een korte-samenvatting.

Onze gansche samenleving wil de schrijver in haar wezen en in de richting harer toekomstige ontwikkeling trachten te doorgronden. Zijn methode acht hij een bij uitstek inductieve. Uitgaand van wat de werkelijkheid op economisch, geestelijk en organisatorisch gebied zijns inziens aan levende groeikracht biedt, is de deductief theoretische constructie, het dogma, zijn meest gevreesde vijand. Geen enkel streven in het volk mag de staatsman, die waarlijk leiding geven wil, miskennen. Een zelfde plicht rust op den wetenschappelijke onderzoeker.

Tusschen de menschen onzer moderne samenleving bestaat een veelheid van verhoudingen, materiele en ideële, in haar onderlinge afgrenzing niet steeds scherp af te palen, maar niettemin in beginsel zuiver te onderscheiden. In de materieel-economische verhoudingen zijn het de beide elementen arbeidskracht en geldmacht, deze leidend en bepalend, gene uitvoerend, die tesamen naar voren treden. De meest doelmatige economische organisatie is mitsdien die, waarin arbeidskracht en geldmacht, functie en structuur, in de gunstigst mogelijke verhouding staan tot elkander. Groepsgewijze organisatie blijkt door het gansche geschied heen de oplossing te zijn, die den schrijver voor ogen staat, een organische opbouw van groepen, groote economische verbanden, geleid door het onpartijdig staatsgezag. Groepsvorming ziet de schrijver ook op het gebied der ideologische verhoudingen als het reeds groeiende kenmerk van onzen tijd, groepsvorming op het gebied van kunst, wetenschap, godsdienst etc. Daarbij voegen zich de rechtsverhoudingen met haar uiterst moeilijken eisch, de rechtsvormende overtuigingen te registreren en tot haar recht te doen komen, en ten slotte de nationale verhoudingen, deze van niet minder groote beteekenis, aangezien harmonische staatsorganisatie slechts daar mogelijk is, waar nationale levensdrang tevens de macht is, welke de rechtsorde handhaaft.

Dit geheel van menselijke verhoudingen wordt nu op zijn hoofddeelen nader door den schrijver onderzocht. Achtereenvolgens passeeren de economische, ideologische en rechtsverhoudingen de revue, waarbij eerst de theorie in het oog wordt gevat en vervolgens de politiek, het standpunt, waarop degeen, die een harmonischen verderen groei wenscht te bevorderen, zich naar het oordeel van den schrijver behoort te plaatsen.

Wat de economische verhoudingen betreft, die hier het meest belang inboezemen en trouwens ook bij den schrijver vooropstaan, geeft het theoretisch betoog o.m. een uiteenzetting, hoe het in toenemende mate Vakvereeniging en Bank zijn, die naar het oordeel van den schrijver de beide samenwerkende economische krachten gaan vertegenwoordigen en die in onderlinge machtsverhouding op de inkomensverdeeling in de maatschappij een beslissenden invloed uitoefenen. „De groote sociaal-politieke strijd in het verleden ging tusschen Staat en Ridderschap, of Staat en Kerk, die van de toekomst zal hoogstwaarschijnlijk gestreden worden door Staat en Bank of Staat en Vakorganisatie.” Reeds thans is een ontwikkeling te bespeuren, waarbij vakvereeniging en bankkapitaal meer en meer streven tot gemeenschapsorganen en, tegen eigen wil, streven naar hun opheffing als privaatkapitalistische organisatie. Bij dit alles, dat sterk aan de gedachten-sfeer van Hilferdings bekende geschrift „Das Finanzkapital” doet denken, acht de schrijver het dan de taak van den politicus, deze ontwikkeling te bevorderen door een geheel van regelen, hetwelk hij nader uiteenzet. Wat het kapitaal aangaat wenscht de schrijver de oprichting eener bankcentrale, waarbij ieder bezitter van staatspapieren deze onder garantie van den Staat kan deponeren. Hij ontvangt in dat geval 1 pCt. extra toeslag op zijn jaarlijksche rente. „De taak van de bankcentrale is nu om, op het haar in beheer toevertrouwde vermogen, credieten te verleen aan de nationale bedrijfs-wereld.” Gesteld deze credieten dragen 5 pCt. rente, waarvan 3 pCt. netto overschiet, dan is ’t gevolg hiervan, dat de stáat, die

dit overschot ontvangt, zijn rente op de staatsschuld gehalveerd ziet. De schrijver, die dit alles op blz. 127 v. nader uitwerkt, denkt zich vervolgens een uitbreiding ook tot andere fondsen, obligaties en aan, deelen, die alle met een jaarlijksche extrapremie van 1 pCt. van den eigenaar worden overgenomen, waarmede hoe langer hoe grooter kapitaalmacht en mogelijkheid van credietverleening in handen van de bankcentrale, het gemeenschapsorgaan, zou komen en waarmede al spoedig de geheele rente op de staatsleeningen gevonden zou zijn.

De beteekenis van het geschrift zit niet zoozeer in de positieve voorstellen die het doet, als wel in de groote denklijnen, die het trekt. Men doet het boek dus licht onrecht, door te zeer op deze positieve voorstellen in te gaan. Toch mag niet nagelaten worden bij dit bankcentrale-denkbeeld te wijzen op de volslagen begripsverwarring, waarvan het blijkt geeft. Men stelle zich voor: een bank, die in de overdracht van staatspapier en andere fondsen gelegenheid vindt tot credietverleening op tot dusver ongekennde schaal! Alsof overdracht van fondsen disponibel kapitaal geeft in stede van reeds vastgelegd! Alleen bij een tegelijk geschapen mogelijkheid van beleening dier fondsen op groote schaal door de bankcentrale bij weder een ander financieel lichaam, of indien de bankcentrale zich uit anderen hoofde crediteuren wist te verwerven, zou zij tot credietverleening kunnen overgaan. De financieele rekening wordt dan echter wel een gansch andere. Het is mogelijk, dat het eigenlijk bankbedrijf der centrale, die de schrijver bovendien op een met alle begrippen van banksoliditeit strijdende wijze met de haar toevertrouwde fondsen op eigen risico wil laten handeldrijven, op den duur eenige winst voor den staat oplevert. Echter zal de merkwaardige en voor het bedrijf der bank geheel overbodige fondsenoverdracht, die de schrijver wenscht, door de daaraan verbonden premie van 1 pCt. de mogelijke winst voor den staat buiten twijfel in een flink tekort doen omslaan.

Naast deze dus minder gelukkige denkbeelden op bankgebied wil de schrijver dan ten opzichte van het vakvereenigingswezen eveneens centralisatie in een autonoom instituut, een vakcentrale, die vertegenwoordigers van alle vakbonden, uit te strekken tot alle werkers met hoofd en hand, omvat. Beide, bankcentrale en vakcentrale zullen dan tenslotte in onderlinge samenwerking het economische leven hebben te leiden.

Bij de toekomstige organisatie der ideologische verhoudingen trekt de schrijver dezelfde denkbeelden door. Als een voorbeeld diene de organisatie van het hooger onderwijs. „Op elk forum academicum kunnen en moeten alle levenswegen uitkomen, om weder van daar naar alle richtingen het maatschappelijk leven in te gaan”. Iedere ideologische groep hebbe dus haar vertegenwoordigers, onder opzicht van en benoemd door lichamen als de Koninklijke Academie. De universiteit kan slechts universeel zijn, als zij den student in de gelegenheid stelt het essentiële te begrijpen van het denken zijner medemenschen in al hun schakeeringen. Dergelijke organisaties op het gebied van kunst, godsdienst en sport zijn evenzeer noodig, terwijl speciaal ook de pers, die tegenwoordig bij ieder geestelijk proces een integreerende rol speelt, haar eigen organische regeling behoeft, onder de algemeene leiding van een in te stellen Persraad.

Op rechtsgebied ziet de schrijver de ontwikkeling in de richting van groepsvertegenwoordiging in één van beide deelen van het parlement met behoud van de algemeene vertegenwoordiging in het andere, in het leven roepen van speciale overheidsorganisaties voor speciale doeleinden en in decentralisatie der rechtspraak op administratief gebied.

Hiermede is in enkele hoofdtrekken de loop van het geschrift weergegeven, waarbij ik mij, uitgenomen in een enkel geval, opzettelijk van alle critiek onthouden heb. Dikwijls even stout als breed gedacht, op het paradoxale af, zullen de beweringen van den schrijver

heel wat meer tegenspraak vinden dan ondersteuning. Toch zullen ook de lezers, die zich eenigszins sceptisch stellen tegenover 's schrijvers gedachtenvlucht, de verschijning van het boek toejuichen. Dergelijke geschriften, in onze taal te zeldzaam, hebben hun functie, ook zonder dat zij den lezer overtuigen.

Vraagt men ten slotte naar de diepste oorzaak, waarom het geschrift velen onbevredigd moet laten, dan is deze wellicht hierin te zoeken, dat het geschrift doorlopend de vraag doet opkomen, of de eigen levenservaring van den schrijver wel evenredig is aan de breedte der problemen, die hij wil omvatten. Voor de stoutheid van vlucht wellicht een voordeel, is het vooral bij de door den schrijver gekozen methode voor de werkelijke, blijvende waarde van het boek een ernstig bezwaar. De schrijver beklagt er zich over, dat het boek tot stand moest komen op Java, „een land, overrijk aan natuurweelde, maar doodarm aan bibliotheken”. Met den schrijver zal men zulks betreuren. Maar toch, zou een overmaat van boeken hem nader hebben doen komen aan het evenwicht, dat men hem voor alles zou hebben willen toewenschen? B.

Annuaire international de Statistique II. Mouvement de la population (Europe) La Haye, 1917. W. P. van Stockum & Fils. XVIII en 182 blz.

De tweede publicatie van het even voor den oorlog opgerichte Permanente Bureau van het Institut international de Statistique sluit zich op waardige wijze aan bij haar eersten voorganger — zie dit blad 1916, pag 802. Ook ditmaal zijn de gegevens merkwaardig volledig. Slechts op enkele punten zijn zij uit bronnen als het Statesman's Yearbook aangevuld. Na een inleiding, waarin het een en ander wordt medegedeeld over de in de verschillende landen gevolgde statistische methoden en over de organisatie van den aan de cijfers ten grondslag liggenden Burgerlijken Stand, worden achtereenvolgens gegevens verstrekt over: het algemeen verloop der bevolking, huwelijken, echtscheidingen, geboorten en overlijden, waarbij vooral de gegevens op het laatste punt van groote uitvoerigheid zijn. Een viertal duidelijke overzichtskaartjes, waarin de landen van Europa naar het gemiddeld aantal huwelijken, geboorten, sterfgevallen en het geboortenoverschot met verschillende kleuren zijn aangegeven, waarnaast telkenmale het verloop der cijfers in de laatste 40 jaren in graphieken nader wordt toegelicht, zijn aan het geschrift toegevoegd.

De cijfers zijn uitermate leerzaam en geven stof tot belangwekkende vergelijkingen tusschen de verschillende landen, ditmaal geheel op officieelen grondslag te baseeren. Een enkel cijfer, waarin de afwijkingen wel het grootst zijn, moge hier volgen:

Echtscheidingen per 100.000 gehuwde paren.

	1886-1895 of daar- omtrent	1896-1905 of daar- omtrent	1906-1915 of daar- omtrent
Duitschland	80	95	133
Oostenrijk	3	4	8
België	41	63	80
Denemarken	—	96	153
Frankrijk	62	102	115
Engeland	7	9	10
Schotland	17	25	31
Ierland	0,1	0,17	—
Noorwegen	20	41	61
Nederland	49	63	91
Zweden	34	47	68
Zwitserland	188	203	242

Ten slotte de belangrijke mededeeling, dat blijkens de inleiding, het Permanent Bureau voornemens is te zijner tijd een geregeld annuaire van jaarlijks terugkeerende cijfers het licht te doen zien.

Als gecombineerde Maart- en April-afl levering van het Tijdschrift voor Economische Geographie is zoo

juist verschenen eene economisch-geografische en -historische studie van Prof. Dr. H. Blink over het Gouvernement Sumatra's Oostkust¹⁾. Na een historische inleiding wordt aandacht geschonken aan de geologische vorming, het klimaat en de bevolking van Sumatra's Oostkust. De vierde en belangrijkste afdeling van het geschrift behandelt de economische opkomst van het gewest. Allereerst komt de tabakscultuur ter sprake; waaraan veel ruimte gewijd is; diverse hierbij een rol spelende vraagstukken, zooals de arbeiderskwestie wordt onder oogen gezien. Op deze afdeling volgen de jongere cultures, o.a. de rubber-, de koffie-, de thee-, de cocos-, de oliepalmen-, de peper-cultuur. De publicatie eindigt met eene behandeling der onderscheidene nederzettingen, waarbij de haven van Belawan een ruimere plaats inneemt. De aflevering onderscheidt zich weer door haar verzorgd uiterlijk, waarbij een groot aantal welgekozen illustraties het geheel aangenaam voltooien.

De heer J. G. W. van Driel Krol, Directeur van het Centraal Broodkantoor, heeft bij de fa. N. Samsom te Alphen a.d. Rijn, een werkje het licht doen zien, waarin van de bestaande Distributieregeling van Brood, Bloem, Meel en Rogge een overzicht wordt gegeven. De bestaande wettelijke bepalingen, beschikkingen, circulaires etc. zijn aan het geschrift, dat voor hen, die met de regeling te maken hebben, een goeden leidsman vormt, toegevoegd.

De Algemeene Uitgevers-Maatschappij „Amsterdam” brengt een tweeden herziene druk van het overzicht De Crisiscommissies voor handel en nijverheid, samengesteld door Mr. G. Keller.

De Financial and Commercial Review 1917 van de Swiss Bankverein te Londen, bevat het gewone algemeene overzicht van de voornaamste financiële vraagstukken, gevolgd door jaaroverzichten betreffende de voornaamste handelsartikelen. Het algemeen overzicht, vlot geschreven als altijd, staat met name stil bij de groote monetaire en belastingvraagstukken en bij het inflatieprobleem. Toegevoegd zijn ditmaal een tweetal diagrammen, een van het verloop der zilverprijzen en van de T. T. koersen op Shanghai en Hongkong, het tweede nopens de voornaamste wisselkoersen op Londen gedurende den oorlog.

INGEZONDEN STUKKEN.

EEN BETERE DISTRIBUTIEREGELING ONDER DE TEGENWOORDIGE BEPALINGEN MOGELIJK?

Iedereen hamstert of heeft gehamsterd. De rijke sloeg balen en kisten op en de minder gegoede deed het bij pondjes en zakjes. Men is per saldo overtuigd, dat hamsteren zeer ten nadeele is van de algeheele volksvoeding, maar toch gaat men er mee door. En is het niet soms of men van regeeringswege het hamsteren in de hand wil werken? De bekendmaking van verschillende distributiebepalingen, welke eerst over eenige dagen in werking treden, scheidt vaak de gelegenheid vóór dien datum nog eens flink te hamsteren. Bij eenig nadenken voelt men, dat dit in strijd is met het algemeen belang, maar het is dan nog niet verboden en tevens profiteert de winkelier er meestal van, door nog eens enorme prijzen, dikwijls ver boven de maximumprijzen te bedingen: men wil nu eenmaal het goed hebben.

Kan men nu van deze menschenlijke hamstereigenschap gebruik maken, beter dan tot nog toe het geval is geweest? Tot heden werd het hamsteren niet behoort

lijk en afdoende tegengegaan: Zoo nu en dan doet men wel een huisvisitatie, maar de resultaten waren hier van niet groot.

Het is gebleken, dat het verrichten van een huisvisitatie zeer moeilijk is, omdat het den bewoner betrekkelijk gemakkelijk valt zijn voorraad zoodanig te verbergen, dat de ambtenaren, zelfs bij zorgvuldig onderzoek, niets vinden. Tevens worden betrekkelijk groote hoeveelheden in het bezit van de hamsteraars gelaten, omdat het nu niet buitensporig veel was.

De op de hierboven genoemde wijze in beslag genomen goederen zijn van velerlei soort en hoedanigheid en daardoor in den regel ongeschikt voor verdere distributie.

De hamsteraar zelf voelt zich bij een inbeslagname zeer verongelijkt. Waarom juist ik en mijn buurman niet, vraagt hij altijd. Ik heb toch dit of dat artikel eerlijk gekocht en betaald en nu wordt het mij maar „mir nichts dir nichts” afgenomen, zóó redeneert hij. Hij voelt niet, dat het laakbaar is juist zoo'n voorraad te hebben; nog minder dringt de strafbaarheid tot hem door. Iedereen hamstert, en hij wordt er juist uitgepikt, waarom dat kan hij niet begrijpen. Hij toch heeft als elk ander voor zichzelf gezorgd.

Op welke wijze kan men nu, profiteerende van deze zelfzorg, van het hamsteren een nuttiger gebruik maken dan voorheen, ten bate der volksvoeding? Men late ieder een eenvoudige korte en duidelijke vragenlijst invullen, waarin positief met ja of neen de volgende vragen beantwoord dienen te worden.

Hebt u meer dan b.v. ½ K.G. per hoofd voor elk lid van uw gezin van: 1° bak- en braadvet en bak- en braadolie, 2° boter en margarine, 3° erwten, bonen of andere peulvruchten, 4° zeepen, 5° vleesch en vleeschwaren of conserven, 6° meelspijzen, 7° thee, 8° koffie, 9° aardappelen, enz.

Zoo ja, hoe lang meent u bij spaarzaam gebruik met elk dier voorraden te kunnen doen?

Deze opgaven, ingeleverd bij het distributiebedrijf, worden proefgewijs gecontroleerd en bij onjuiste opgave streng gestraft; door inbeslagneming der voorraden, met bekeuring.

In verband met deze vragenlijst worden zij die voorraden opgaven voor een bepaalde groep, uitgesloten van het verkrijgen van artikelen op bons, behoorende tot die groep, totdat belanghebbende zelf schriftelijk verklaart geen voorraad meer te hebben. Nadien krijgt belanghebbende, na eventueele contrôle of zijn verklaring juist is, weer zijn bons voor deze artikelen.

Dit systeem heeft de volgende voordeelen:

1° Ieder moet zwart op wit opgeven of hij voorraad heeft, welke verklaring door velen, wanneer zij weten, dat juiste opgave niet tot inbeslagneming kan leiden, naar waarheid zal geschieden.

2° Opruiming der gehamsterde voorraden, waardoor per saldo allen gelijk zullen komen te staan.

3° De beschikbare voorraad zal over een veel minder aantal personen verdeeld worden en dit is thans, nu de voorraad betrekkelijk gedurende korten tijd zeer klein is, van groot belang. Volgens het tegenwoordige systeem heeft niemand belang geen gebruik te maken van zijn bon, al is zijn voorraad nog zoo groot; de realisatie der bon stijft hem in het hamsteren!

4° Het persoonlijk gehamsterde, het allegaartje, wordt door belanghebbende zelf opgebruikt. Hij kocht dit in verband met zijn beurs en zijn eigen smaak.

5° Men zal meer het strafwaardige van eventueele valsche opgave inzien, en dus beter de gevolgen dragen dan thans.

PRAKKEN.

Rotterdam, 23 April 1918.

AANKOOP VAN ZILVER.

Deze maand circuleerde in de Engelsche Pers een bericht uit Kopenhagen van den volgende inhoud: „Een telegram uit Christiania meldt, dat dezer dagen in Noorwegen groote aankopen Engelsch en Ameri-

¹⁾ Men zie het bericht vóór-in dit nummer.

kaansch zilver hebben plaats gehad tegen een aanmerkelijk hooger koers dan de Beursnotering, evenals aankopen van goud en bankpapier.

„In financieele kringen wordt aangenomen, dat deze aankopen voor Duitschland of Oostenrijk geschieden en verband houden met het feit, dat in Engeland en Amerika cheques, afgegeven op onderdanen uit vijandelijke landen, niet worden betaald. In Noorwegen is men van meening, dat dergelijke aankopen thans plaats vinden in Zweden, Denemarken en Holland.”

In dit bericht wordt het opkopen van groote partijen zilver, blijkbaar worden hier bedoeld zilveren munten, voor Duitschland en Oostenrijk op den voorgrond gesteld en daarbij ook ons land genoemd.

Met het oog op de groote schaarschte aan zilver, welke hier te lande heerscht wegens het uitblijven van aanvoeren uit Engeland of Amerika, en waarvan zelfs gedeeltelijke werkeloosheid in de zilverindustrie het gevolg zou kunnen zijn, achten wij dergelijke berichten weinig bevorderlijk om de mogelijkheid van noodzakelijke aanvoeren te verhoogen. In dit verband hebben wij dan ook voor zoover het ons land betreft, deze veronderstelde zilveraffaires in de Engelsche Pers tegengesproken.

H. DRIJFHOUT & ZON.

Amsterdam, 30 April.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer van voedingsmiddelen. Vanaf 16 April j.l. wordt weer vergunning verleend voor den uitvoer van jonge groenten en ook van zalmen.

Uitvoer van kaas. Van 28 April af zal geen uitvoer van kaas naar het buitenland meer worden toegestaan.

Eenheidsworst. In de week van 15—20 April is 8822 K.G. eenheidsworst afgeleverd. Na die levering was er een achterstand van 1.140.890 K.G. en sedert is er nog 771.908 K.G. toegewezen.

Zuiderzeeharing en spiering. Onder intrekking der ministerieele beschikking van 15 April j.l. is met ingang van 24 April verboden het inzouten van Zuiderzeeharing en van spiering. Besloten is den geheelen aanvoer van Zuiderzeeharing over te nemen voor de distributie tegen maximumprijzen, versche haring 2 ct., zachte bokking 2½ ct., harde bokking 3 ct. per stuk.

Visch. Nieuwe maximumprijzen in groot-, tusschen- en kleinhandel zijn vastgesteld voor verschillende vischsoorten; gerookte kleine schelvisch en Noordzeeharing zullen in het vervolg niet meer gedistribueerd worden. Tevens zijn de maximuminkoopprijzen, door de gemeenten voor de visch te betalen, verhoogd. Van het nadeelig verschil tusschen in- en verkoopprijs komt voortaan ¼ ten laste der betrokken gemeente; het voornemen bestaat echter eerlang tot restitutie daarvan over te gaan.

Rijkskantoor voor vet en vleesch. Eveneens zijn met ingang van 1 dezer opgeheven de Rijkscommissies van Toezicht op de Vleesch- en de Botervereeniging en de Commissie van Advies, toegevoegd aan het Vetdistributiebureau, terwijl in plaats daarvan is ingesteld een Rijkskantoor voor vleesch, vet margarine en boter (Rijkskantoor voor Vet en Vleesch, R. V. V.).

Rijkskantoor voor melk en kaas. Met ingang van 1 dezer zijn opgeheven de Rijkscommissies van Toezicht op de Kaasvereniging en op de Vereeniging van Fabrieken van Melkproducten en in plaats daarvan is ingesteld een Rijkskantoor voor melk en kaas (R. M. K.)

Distributieregeling voor brood, bloem, meelen rogge. Deze regeling is aangevuld met eene bepaling, waarbij het den bakker verboden wordt anders te bakken dan van grondstoffen, welke hem ingevolge de distributieregeling zijn verstrekt.

Aardappelen. In verband met den beperkten voorraad is het niet mogelijk met het geldende rantsoen van 4 kilo per hoofd per week voort te gaan. Aan de gemeenten zal nu verstrekt worden 13 kilo per hoofd voor het tijdvak van 22 April tot 19 dezer; 8 kilo voor de periode van 20 dezer tot 16 Juni en nog 4 kilo voor het tijdvak van 17 tot 30 Juni. De vermindering van het aardappelrantsoen zal worden goedge maakt door extra verstrekking van rijst en peulvruchten.

Scheuren van grasland. Bepaald is hoe, voor de toepassing der wetten op de oorlogswinstbelasting en de Rijksinkomstenbelasting, zal worden rekening gehouden met de gevolgen van scheuren van grasland.

Verbod tot vermahlen van stroo, enz. Met ingang van 15 dezer is verboden het vermahlen tot meel van stroo, kaf of uitschoonsel van graan, peulvruchten en handelsgewassen, heide, riet, cacao-, boekweit- en grondnotendoppen, eikelschillen, vlasscheven, rijstdoppen en koffiedoppen. Voorts is verboden de aflevering en het vervoer van het meel, door het vermahlen van genoemde artikelen verkregen.

Wettelijke maatregelen inzake de distributie. Bij de Tweede Kamer zijn thans ingediend wetsontwerpen tot wijziging der wet op het vervoerverbod (in verband met de rechterlijke beslissing, dat de wet in haar huidige redactie de regering niet de bevoegdheid geeft in het algemeen het vervoer van eenig artikel te verbieden), tot aanvulling van de Boterwet (in verband met de voorgenomen distributie van melanges van boter en margarine, zie het vorig overzicht) en tot instelling van een bijzondere rechtspraak in distributie- en verwante zaken.

Cacaodoppen. Met ingang van 15 dezer is verboden de aflevering en het vervoer van cacao-, grondnoten-, rijst- en koffiedoppen, benevens eikelschillen.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN APRIL 1918.

Bank- en Crediet-instellingen.....	f	683.000,—
zijnde:		
N.V. Zaanlandsche Bank f 250.000,—		
aand. à 118 %.		
Utrechtsche Bankverein. f 250.000,—		
aand. à 112 %.		
Merwedebank f 100.000,—	aand. à	
	108 %.	
Hypotheekbanken (werkzaam in Nederland)	„	40.000,—
zijnde:		
Betuwsche Hypotheekb. f 400.000.—		
aand. à 100 % (met 10 % storting).		
Hypotheekbanken (Scheepsverband Maatschappijen)	„	992.500,—
zijnde:		
Internationale Scheepshypoth. Bank f 1.000.000.—	5 % pandbrieven	
	à 99¼ %.	
Cultuurondernemingen, Handelsverenigingen en Handelsvenn.....	„	158.125,—
zijnde:		
N.V. Algemeene Handelsmij van Onroerende Goederen f 137.500,—		
gew. aand. à 115 %.		
Diversen	„	520.000,—
zijnde:		
St. Antoniusstichting f 200.000,—		
5 % obl. à 100 %.		
Nationaal Grondbezit f 400.000,—		
aand. à 400 % (met 20 % storting).		
Spoorwegleningen	„	7.026.250,—
zijnde:		
Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij f 7.000.000.—	5 % obl.	
	à 100¼ %.	
	f	9.419.875,—

Totaal der emissies in Januari .. f 536.940.910,—
 Februari .. ,, 12.202.250,—
 Maart .... ,, 56.044.025,—
 April .... ,, 9.419.875,—
 Algemeen Totaal..... f 614.607.060,—

Bovendien:

f 26.110.000,— 3/m. Schatkistpromessen a f 992,37
 ,, 29.200.000,— 6/m. ,, ,, 984,25
 ,, 14.070.000,— 4 1/2 % Schatkistbiljetten ,, ,, 1.007,—

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Gulden).

	Maart 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.079.075	1.855.562	1.739.781
Personeele belasting ..	67.972	999.799	840.432
Inkomstenbelasting ..	5.288.759	13.688.367	11.312.152
Vermogensbelasting ..	501.235	909.137	593.012
Accijnzen.			
Suiker	2.723.901	8.785.002	6.983.855
Wijn	418.595	436.959	392.982
Gedistilleerd	1.696.649	5.259.891	7.347.188
Zout	221.645	688.019	669.489
Bier	69.546	224.302	374.439
Geslacht	1.279.153	3.844.264	2.461.396
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.081.637	3.441.356	2.131.054
Registratierechten	2.033.689	6.059.429	3.252.953
Hypotheekrechten	—	—	330.976
Successierechten	1.734.252	5.391.186	5.079.148
Invoerrechten			
Formaatzegel	666.646	2.050.643	3.033.410
—	—	—	1.377
Gouden en zilveren werken			
Belasting	62.757	179.348	173.790
Essaailoon	84	228	222
Statistiekrecht	83.984	298.982	410.418
Domeinen			
Staatsloterij	120.254	377.228	479.394
Staatsloterij	9.055	193.026	193.521
Jacht en visscherij	366	1.238	1.249
Loodsgelden	18.455	57.021	117.142
Totaal	19.157.709	54.737.987	47.919.380

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Maart 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	216.163	371.728	349.534
Personeele belasting ..	33.208	277.274	206.873
Inkomstenbelasting ..	2.024.487	5.161.640	3.846.164
Vermogensbelasting ..	190.251	346.470	196.308
Accijnzen.			
Suiker	544.780	1.757.000	1.396.771
Wijn	83.719	87.392	78.596
Gedist. (binn.- en buitl.)	169.665	525.989	734.719
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	43.747	153.211	169.832
Registratierechten	182	1.869	325.028
Hypotheekrechten	—	—	32.993
Totaal	3.306.202	8.682.573	7.336.818

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Maart 1918	Sedert 1 Januari 1918
Oorlogswinstbelasting	15.027.313	46.858.727
Verdedigingsbelasting Ia	457.072	831.608
Verdedigingsbelasting Ib	2.508.198	6.315.387
Verdedigingsbelasting II	3.102.999	7.176.819
	21.095.582	61.182.541

1) Hieronder begrepen f 205.619 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting).

2) idem f 535.074.

3) Hieronder begrepen de opbrengst van den accijns op azijl.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	27 April 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
	Bel. Binn. Eff. 4 1/2 ,, 1 ,, '15	4 ,, 23 ,, '14
	Vrsch. in R.C. 5 1/2 ,, 19 Aug. '14	5 ,, 23 ,, '14
Bank van Engeland	5 ,, 5 Apr. '17	3 ,, 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 ,, 23 Dec. '14	4 ,, 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 ,, 21 Aug. '14	3 1/2 ,, 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 ,, 12 Apr. '15	4 ,, 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 ,, 27 Juli '14	5 ,, 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 ,, 9 ,, '15	5 ,, 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 ,, 20 Mrt. '18	4 1/2 ,, 6 ,, '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 ,, 31 Dec. '14	3 1/2 ,, 19 ,, '14
Bank van Italië ..	5 ,, 10 Jan. '18	5 ,, 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank.	3 1/2 ,, 1 Aug. '09	3 1/2 ,, 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
27 Apr. '18	4	6	3 9/16	4-5/8	—	3 1/2-4 1)
22-27 ,, '18	2 9/8-4	3-6	3 9/16	4-5/8	—	2 1/2-6
15-20 ,, '18	2 1/2-3	3 1/2-4 1/4	3 9/16	4-5/8	—	2 3/4-5
8-13 ,, '18	2 1/2-3	4-5/4	3 9/16	4-5/8	—	1 1/2-5 1/2
23-28 Ap. '17	1 7/8-2 1/4	2 3/4-3	4 3/4-4 7/8	4-5/8	—	2-3 1/4
25-29 Ap. '16	1 1/2-2 7/8	4-1/2	4 1/2-5/2	4 1/4-5/4	—	2-1/4
20-24 Jul. '14	3 1/8-3 9/16	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4	2 1/8-1 1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Notecering van 26 April.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De flauwe stemming voor alle wissels op de oorlogvoerenden bleef ook deze week aanhouden. De koersen waren zeer onzeker; de politieke verwickelingen veroorzaakten een zenuwachtige spanning, die zoowel koopers als verkopers uit de markt hield.

Londen, Parijs en New York waren doorlopend aangeboden; de omzetten waren echter gering.

Berlijn en Weenen waren vooral Maandag en Dinsdag flauw, zoodat Berlijn een oogenblik tot 40.10 verhandeld werd. De gespannen verhouding deed later den koers eerder rijzen. Een gewoon verschijnsel bij uiterste verwachtingen, omdat verschillende menschen alsdan nog trachten hun zaken af te wikkelen. In de kleine markt veroorzaakte dit een buitengewoon onzekere stemming.

De neutrale wissels waren flauw; vooral Skandinavië was sterk aangeboden, ook omdat de houtimporteurs door de stremming van de vaart op Zweden voorloopig uit de markt bleven.

Alleen Spanje was eerder weer vaster.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg *)	New York *)
22 April 1918 ..	10.03 1/2	36.97 1/2	41.30	26.60	—	2.10 1/4
23 ,, 1918 ..	9.98	36.80	40.35	25.80	—	2.09
24 ,, 1918 ..	9.97	36.80	40.95	26.25	—	2.09 1/2
25 ,, 1918 ..	9.97 1/2	36.80	41.10	26.20	—	2.09 1/2
26 ,, 1918 ..	9.97	36.75	40.70	25.90	—	2.09 1/4
27 ,, 1918 ..	9.95 1/2	36.75	41.—	26.15	—	2.09
Laagste d. w. 1)	9.95	36.60	40.10	25.70	—	2.08 3/4
Hoogste ,, ,, 1)	10.05	37.—	41.60	26.80	—	2.11
20 April 1918 ..	10.04	37.—	41.65	26.80	—	2.10 1/2
13 ,, 1918 ..	10.16	37.50	41.92 1/2	26.85	—	2.13
Muntpariteit ..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

*) Notecering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock- holm*)	Kopen- hagen*)	Chris- tiania ¹⁾	Zwitser- land*)	Spanje ¹⁾	Bataavia ¹⁾ telegrafisch
22 Apr. 1918	71.50	66.10	66.75	49.70	56.40	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
23 „ 1918	70.80	65.85	66.25	49.60	57.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
24 „ 1918	71.20	65.75	66.45	49.60	57.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
25 „ 1918	70.75	65.25	66.20	49.50	56.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
26 „ 1918	70.80	65.30	66.10	49.40	57.50	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
27 „ 1918	70.75	65.40	66.15	49.55	57.25	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
L'ste d. w. ¹⁾	70.50	65.05	65.90	49.27 $\frac{1}{2}$	55.—	99 $\frac{3}{4}$
H'ste „ „ ¹⁾	71.50	66.10	66.80	49.80	58.—	100 $\frac{1}{2}$
20 Apr. 1918	71.45	66.10	66.90	49.80	56.50	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
13 „ 1918	71.65	66.25	67.15	50.—	57.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
27 April 1918	4.76.45	5.71 $\frac{3}{4}$	nom.	47 $\frac{1}{2}$
Laagste d. week..	4.76.45	5.71 $\frac{3}{4}$	—	47
Hoogste „ „ ..	4.76.45	5.72	—	47 $\frac{1}{2}$
20 April 1918	4.76.45	5.72 $\frac{1}{8}$	nom.	47 $\frac{1}{4}$
13 „ 1918	4.76.45	5.72	nom.	46 $\frac{3}{4}$
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	5 Maart 1918	2 April 1918	Tijdspek 3-5 April 1918		5 April 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 $\frac{7}{16}$	97 $\frac{7}{16}$	97 $\frac{7}{16}$	97 $\frac{7}{16}$	97 $\frac{7}{16}$
B. Aires....	d.p.gd.pes.	50 $\frac{1}{2}$	51	50 $\frac{1}{4}$	51 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{4}$
Calcutta...	sh/d.p.rup.	1 $\frac{5}{16}$	1 $\frac{5}{16}$	1 5	1 5 $\frac{1}{16}$	1 $\frac{5}{16}$
Hongkong..	id. p. \$	2 11 $\frac{3}{4}$	3 0 $\frac{7}{8}$	3 0 $\frac{3}{4}$	3 0 $\frac{3}{4}$	3 0 $\frac{3}{4}$
Lissabon...	d.p.escudo	29 $\frac{1}{8}$	28 $\frac{1}{4}$	27 $\frac{1}{8}$	28 $\frac{1}{8}$	28 $\frac{1}{8}$
Madrid....	Peset. p. £	19.46	18.52	18.27	18.49	18.28
Montevideo..	d.p.peso	59 $\frac{1}{2}$	63	62 $\frac{1}{2}$	64	63 $\frac{1}{2}$
Montreal...	\$ per £	4.81 $\frac{1}{4}$	4.83 $\frac{3}{4}$	4.83 $\frac{3}{8}$	4.85	4.84 $\frac{3}{4}$
Petrograd..	R. p. £ 10	nom.	nom.	nom.	nom.	nom.
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13 $\frac{19}{32}$	13 $\frac{11}{32}$	13 $\frac{1}{16}$	13 $\frac{1}{16}$	13 $\frac{1}{16}$
Rome.....	Lires p. £	42.63	41.78	41.80	41.95	41.90
Shanghai..	sh/d.p.tael	4 3	4 4 $\frac{3}{4}$	4 4	4 4	4 4
Singapore..	id. p. \$	2 4	2 3 $\frac{3}{4}$	2 3 $\frac{1}{2}$	2 4	2 3 $\frac{3}{4}$
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	14 $\frac{25}{32}$	15 $\frac{1}{16}$	15 $\frac{1}{16}$	15 $\frac{15}{32}$	15 $\frac{15}{32}$
Yokohama..	sh/d.p.yen	2 2 $\frac{1}{16}$	2 2 $\frac{1}{16}$	2 2	2 2 $\frac{1}{8}$	2 2 $\frac{1}{16}$

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen. te New York

27 April 1918.....	49 $\frac{1}{4}$	99 $\frac{3}{8}$
20 „ 1918.....	48 $\frac{1}{4}$	97 $\frac{3}{4}$
13 „ 1918.....	46 $\frac{1}{4}$	93 $\frac{3}{8}$
6 „ 1918.....	45 $\frac{3}{8}$	91 $\frac{3}{8}$
30 Maart 1918.....	45 $\frac{3}{8}$ ¹⁾	92 $\frac{1}{8}$
23 „ 1918.....	46	92 $\frac{1}{8}$
28 April 1917.....	37 $\frac{3}{16}$	74
29 April 1916.....	35 $\frac{1}{8}$	73 $\frac{1}{2}$
20 Juli 1914.....	24 $\frac{13}{16}$	54 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Noteering van 28 Maart.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 April 1918.

Activa.	
Binnenl. Wis- (H.-bk. f 30.508.271,50 $\frac{1}{2}$	
sels, Prom., (B.-bk. „ 1.298.839,28	
enz. in disc. (Ag.sch. „ 14.713.281,09	f 46.520.391,87 $\frac{1}{2}$
Papier o. h. Buitenl. in	
disconto	—
Idem eigen portef. f 3.815.816,—	
Af: Verkocht maar voor	
de bk. nog niet afgel. „	3.815.816,—
Beleeningen (H.-bk. f 88.800.137,57 $\frac{1}{2}$	
incl. vrsch. (B.-bk. „ 12.317.992,50	
in rek.-crt. (Ag.sch. „ 52.807.131,93	
op onderp.	f 153.925.262,00 $\frac{1}{2}$
Op Effecten	f 151.992.762,00 $\frac{1}{2}$
Op Goederen en Spec. „	1.932.500,—
Voorschotten a. h. Rijk	153.925.262,00 $\frac{1}{2}$
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 87.956.520,—
Muntmat., Goud ..	637.814.115,14 $\frac{1}{2}$
	f 725.770.635,14 $\frac{1}{2}$
Munt, Zilver, enz. „	7.273.837,72 $\frac{1}{2}$
Muntmat., Zilver ..	—
	733.044.472,87
Effecten	
Bel. v. h. Res.fonds.. f 5.150.192,50	
id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. „	3.950.039,62 $\frac{1}{2}$
	9.100.232,12 $\frac{1}{2}$
Geb. en Meub. der Bank	1.465.000,—
Diverse-rekeningen	94.854.953,66 $\frac{1}{2}$
	f 1.042.726.128,54

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.234.534,18 $\frac{1}{2}$	
Bankbiljetten in omloop	936.472.135,—	
Bankassigatiën in omloop.....	2.459.028,48 $\frac{1}{2}$	
Rekening-courant saldo's:		
Van het Rijk..... f 23.759.896,43 $\frac{1}{2}$		
Van anderen	45.545.015,71	
	69.304.912,14 $\frac{1}{2}$	
Diverse rekeningen	9.255.518,72 $\frac{1}{2}$	
	f 1.042.726.128,54	
Beschikbaar metaalsaldo.....	f 530.838.968,58 $\frac{1}{2}$	
Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking	329.191.753,45 $\frac{1}{2}$	
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop		
dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	2.654.194.840,—	
Verschillen met den vorigen weekstaand:		
	Meer Minder	
Disconto's	9.973.271,83 $\frac{1}{2}$	
Buitenlandsche wissels.....		4.426.960,—
Beleeningen	38.348.929,43 $\frac{1}{2}$	
Goud		3.675.421,96
Zilver	116.313,39 $\frac{1}{2}$	
Bankbiljetten	41.354.785,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		27.173.301,05 $\frac{1}{2}$

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisbare schulden
27 April 1918	725.771	7.274	936.472	71.764
20 „ 1918	729.446	7.158	895.117	75.776
13 „ 1918	730.152	7.135	894.911	75.711
6 „ 1918	721.397	7.154	893.899	64.320
30 Maart 1918	722.184	7.285	889.692	59.943
23 „ 1918	723.051	7.337	864.373	66.509
16 „ 1918	723.807	7.323	858.394	58.834
9 „ 1918	722.096	7.225	859.317	65.835
2 „ 1918	723.746	7.240	870.334	71.238
23 Febr. 1918	714.679	7.295	845.856	83.485
16 „ 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
9 „ 1918	716.432	7.278	859.834	99.821
2 „ 1918	707.609	7.275	892.087	58.386
28 April 1917	596.527	6.858	773.592	62.604
29 April 1916	529.896	1.873	681.864	76.688
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
27 Apr. 1918	46.520	18.000	153.925	530.839	73
20 " 1918	36.547	18.000	115.576	541.717	76
13 " 1918	36.597	—	111.694	542.401	76
6 " 1918	29.243	10.000	115.118	536.216	76
30 Mrt. 1918	19.165	—	115.737	538.809	77
23 " 1918	20.822	—	108.980	543.478	78
16 " 1918	21.714	—	103.580	546.945	80
9 " 1918	24.064	—	111.170	543.537	79
2 " 1918	26.363	—	124.022	541.907	78
23 Febr. 1918	30.574	—	116.030	535.386	78
16 " 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
9 " 1918	30.120	8.000	145.838	531.013	75
2 " 1918	80.657	66.000	90.157	524.005	75
28 Apr. 1917	85.942	69.000	88.693	435.216	72
29 Apr. 1916	100.676	79.000	79.128	379.285	70
25 Juli 1914	64.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	27 April 1918	20 April 1918
Aan schatkistpromessen..	f 107.220.000,—	f 65.970.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 18.000.000,—	„ 18.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 68.749.000,—	„ 68.749.000,—
Aan zilverbons	„ 30.321.148,50	„ 29.638.932,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Sedert 18 Maart 1918 worden slechts de telegraphisch hier te lande ontvangen totaalcijfers der obligo's en der uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo medegeëld.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschb. schulden
20 April 1918....	***	***	246.100	
13 " 1918....	***	***	245.800	
6 " 1918....	***	***	241.000	
30 Maart 1918....	***	***	233.700	
22 Dec. 1917...	86.793	18.123	171.712	60.038
21 April 1917...	72.904	23.169	154.820	37.438
22 April 1916...	48.221	33.335	143.034	28.121
25 Juli 1914...	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
20 Apr. 1918		127.000		***	60.800	***
13 " 1918		128.000		***	61.200	***
6 " 1918		119.300		***	63.900	***
30 Mrt. 1918		116.800		***	64.700	***
22 Dec. 1917	7.146	33.467	68.469	23.666	58.566	45
21 Apr. 1917	6.694	38.486	48.361	7.207	58.143	50
22 Apr. 1916	6.288	16.719	41.818	29.505	47.825	48
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.

²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHIE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
9 Febr. 1918 ..	609	1.250	923	1.094	505
2 " 1918 ..	616	1.192	1.013	1.089	475
26 Jan. 1918 ..	631	1.157	1.043	1.099	429
19 " 1918 ..	630	1.185	1.038	1.106	432
12 " 1918 ..	619	1.187	1.103	1.116	505
5 " 1918 ..	594	1.226	1.074	1.132	444
10 Febr. 1917 ..	714	1.104	986	958	449
12 Febr. 1916 ..	886	922	1.021	924	663
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
25 April 1918	61.006	48.409	***	***	***
18 " 1918	60.997	47.885	***	***	***
10 " 1918	60.436	47.881	***	***	***
3 " 1918	61.429	47.998	230.851	28.500	206.366
26 April 1917	55.248	38.227	152.080	28.500	120.125
26 April 1916	58.924	34.103	116.244	28.500	75.718
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-percentage ¹⁾
25 Apr. '18	56.724	104.843	34.831	140.154	31.047	17,74
18 " '18	58.313	105.951	39.952	138.232	31.562	17,17
10 " '18	56.868	102.069	40.078	132.194	31.005	18,—
3 " '18	59.300	113.487	36.288	150.273	31.881	17,09
26 Apr. '17	37.492	114.437	52.450	117.249	35.471	20,90
26 Apr. '16	33.188	88.397	61.722	85.472	43.271	29 $\frac{3}{8}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHIE RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage ¹⁾
23 April 1918	2.464.725	2.344.806	1.472.703	11.564.031	34
15 " 1918	2.528.188	2.408.777	1.468.466	11.727.198	34
7 " 1918	2.527.515	2.408.727	1.529.559	11.917.046	34
31 Mrt. 1918	2.526.876	2.408.530	1.546.759	11.977.807	34
23 April 1917	2.549.132	2.532.304	550.426	8.144.933	38
22 April 1916	2.503.783	2.461.470	990.700	6.479.366	54
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 April 1918	12.698.699	6.298.883	8.289.800	1.457.700
15 " 1918	13.964.814	7.375.418	8.390.600	1.455.200
7 " 1918	15.202.759	7.595.003	8.534.300	1.517.900
31 Mrt. 1918	16.034.259	9.029.669	***	1.536.500
23 April 1917	8.484.810	4.014.336	4.371.900	533.100
22 April 1916	4.717.636	1.649.580	2.200.600	963.600
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
25 Apr. '18	5.378.863	2.037.108	256.071	***	15.650.000
18 „ '18	5.377.742	2.037.108	253.576	1.231.401	15.350.000
11 „ '18	5.376.311	2.037.108	255.133	1.221.420	15.100.000
4 „ '18	5.375.025	2.037.108	254.966	1.173.865	14.800.000
26 Apr. '17	5.242.196	1.947.672	256.595	841.150	9.900.000
27 Apr. '16	4.803.571	—	358.945	769.459	7.200.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Ct. Particulieren.	Rek. Ct. Staat
	1.397.329	1.097.244	1.043.782	26.395.251	3.313.253	55.764
	1.441.244	1.099.553	1.101.999	26.231.771	3.213.506	41.975
	1.583.266	1.100.825	1.128.573	26.086.784	3.296.955	57.184
	1.816.691	1.103.381	1.113.936	25.847.884	3.126.344	83.912
	500.390	1.252.569	1.157.536	19.009.853	2.508.788	122.129
	403.137	1.582.109	1.218.693	15.278.000	2.091.927	42.987
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitens. saldi	Beleening van buitens. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Ct. saldi
25 April '18	805.086	98.503	480.000	128.349	1.266.533	235.024
18 „ '18	806.161	98.446	480.000	130.285	1.227.362	233.173
11 „ '18	803.027	98.409	480.000	128.200	1.273.170	226.438
4 „ '18	754.233	98.385	480.000	127.739	1.228.608	221.808
28 April '17	378.956	86.705	480.000	75.352	905.733	104.910
29 April '16	209.426	59.964	480.000	61.179	663.661	142.229

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
1 Febr. '18	1.717.022	801.139	52.500	58.435	1.236.101
25 Jan. '18	1.726.507	813.785	52.500	56.252	1.234.934
18 „ '18	1.729.470	816.437	52.500	54.837	1.238.797
11 „ '18	1.696.830	803.969	52.500	51.201	1.242.199
2 Febr. '17	795.834	275.909	—	12.185	260.030

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkings-percentage 1)	Percent. Goud-dekking circulatie
1 Febr. '18	896.583	1.854.486	72.621	—	—
25 Jan. '18	901.574	1.849.086	72.439	61,5	65,9
18 „ '18	861.292	1.913.899	71.938	61,0	65,9
11 „ '18	829.375	1.779.726	71.603	61,8	64,7
2 Febr. '17	107.819	814.443	55.725	—	—

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
25 Jan. '18	671	11.527.048	1.199.201	10.777.154	1.399.748
18 „ '18	662	11.425.833	1.147.274	10.618.473	1.361.800
11 „ '18	659	11.297.581	1.202.389	10.853.548	1.348.698
4 „ '18	640	11.235.168	1.193.952	10.697.106	1.460.927
28 Dec. '17	630	10.853.941	1.161.823	10.383.805	1.321.944

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 29 April 1918.

De internationale beurzen zijn, voor zoover het de landen der Centrale Mogendheden betreft, in de afgelopen week veel minder sterk onder den indruk van het offensief aan het Westfront geweest, dan eenige weken geleden het geval was. Deze omstandigheid is een deels te verklaren uit het feit, dat de vooruitgang der Midden-Europesche legers in een langzamer tempo geschiedt en anderdeels doordat andere factoren hun invloed op de markt zijn gaan uitoefenen. In de eerste plaats mag voor de beurs te Berlijn hiertoe wel gerekend worden de buitengewoon optimistische tendenz, die het gevolg was van de publicering van het verslag van de Deutsche Bank. De cijfers uit dit verslag zijn dan ook van dien aard, dat alleen zeer ernstige en zorgelijke tijdsomstandigheden in staat geweest zouden zijn een op het gansche beursverloop gunstig inwerkende stemming tegen te houden. De bedragen der afzonderlijke rekeningen, zoowel als de totaal-telling van de balans zijn zoodanig, dat zij zelfs indruk moeten maken in dezen tijd, waarin wij toch gewend zijn met milliarde te rekenen.

Bij een gezamenlijken omzet van Mk. 188.000.000.000 over 1917 tegen Mk. 131.000.000.000 over 1916 heeft de bank met Mk. 5.669.000.000 vreemde gelden gewerkt tegen Mk. 3.503.000.000 per einde 1916. Deze toename is wel eenigszins te verklaren uit de fusies met den Schlesischen Bankverein en met de Norddeutsche Kreditanstalt, welke samensmeltingen in den loop van het boekjaar tot stand zijn gekomen, doch die instellingen hebben slechts voor ongeveer een elfde gedeelte in de toename der aan de Bank toevertrouwde gelden bijgedragen. Ten tijde van bovengenoemde fusies werd als doel genoemd het verlangen der Deutsche Bank, om zich meer dan tot nu toe aan de zaken in het eigen land te wijden en eenige grond is hiervoor zeer zeker te vinden geweest. Dat echter de instelling ook hare buitenlandsche belangen zoo min als vroeger uit het oog heeft verloren, bewijst wel de oprichting van filialen te Sofia, Boekarest en Riga, naast de reeds bestaande in Konstantinopel, Brussel en Libau. De Deutsche Bank bezit op het oogenblik een vertegenwoordiging in meer dan 100 steden tegen slechts 11 voor acht jaren. Wel voornamelijk schijnt het oog der directie naar den Balkan te zijn gericht: een vingerwijzing in dit opzicht mag worden genoemd de deelneming der Bank aan de oprichting van den Bulgaarschen Lloyd. Meer echter nog komt de interesse bij de ontplooiing van het Oosten naar voren in de zeer groote belangen bij de Roemeensche petroleum-industrie. Vooral de vrede met Roemenië heeft op dit object opnieuw de aandacht doen vallen; in vergelijking met het vorig jaar, toen het groote belang van de Deutsche Bank bij de Steaua Romana speciaal veel zorg baarde, komt deze post thans op de balans dan ook veel gunstiger naar voren. Een oorzaak van winst op dit hoofd was ook de verkoop naar ons land van vrij belangrijke bedragen aan aandelen Steaua Romana. Naar men weet, is deze maatschappij, evenals de Deutsche Petroleum A. G. tot volstorting van haar aandelenkapitaal overgegaan. De Deutsche Petroleum A. G. bezit de helft van het aandelenkapitaal der Steaua Romana ad Mk. 100 miljoen; deze helft is derhalve ook volgestort en vormt bij de tegenwoordige beurswaarde der aandelen een enorme stille reserve. De aandelen der Deutsche Petroleum A. G., die nog in het bezit der Deutsche Bank zijn, paraisseeren slechts a pari op de balans.

Minder gunstig staan de belangen der Deutsche Bank er voor met betrekking tot hare verbindingen in Aziatisch Turkije. Intusschen werd vroeger reeds bekend gemaakt, dat de deelneming aan den Bagdadspoorweg sinds jaren zóó te boek staat, dat verliezen uit dien hoofde de Bank nauwelijks meer treffen kunnen.

Dit is minder stellig te zeggen voor de interessen bij het Londensche filiaal en voor de vorderingen, die nog in Rusland uitstaan. Voor beide schijnen in de laatste balans niet-zichtbare reserves te zijn aangekweekt. Het filiaal te Londen had in September j.l. volgens Engelsche opgaven nog een overschot van ruim £ 1½ miljoen. Het is echter niet te verwachten, dat dit gansche bedrag verloren zou gaan, al moet met de mogelijkheid ongetwijfeld rekening worden gehouden.

De totale winst is met Mk. 25 miljoen tot ruim Mk. 112 miljoen gestegen. Hiertoe droegen bij: rente en wissels Mk. 72,25 miljoen, dat is Mk. 15,25 miljoen meer dan in 1916; provisiën, dank zij het uitgebreide verkeer ter beurze en de winstgevende verbindingen met oorlogsmaatschappijen en gemeenten Mk. 33½ miljoen, of Mk. 8 miljoen meer dan het vorig jaar. Daarentegen leverden de deelneming in andere vennootschappen ongeveer Mk. 1 miljoen minder op, vooral tengevolge van de opname van den

Schlesischen Bankverein, doch ook in verband met het passeeren van de dividendbetaling bij de Bank für Orientalische Eisenbahnen.

Uit de winsten zijn groote reserves gekweekt voor diverse belastingen, eventuele verliezen enz., en is ten slotte een dividend van 14 pCt. (tegen 12½ pCt. v. j.) gedeclareerd, het hoogste, ooit in de geschiedenis der bank voorgekomen. Naast de geweldige winsten, die de uitkeering van een dergelijk hoog dividend alleszins wettigen, heeft vermoedelijk hier ook de vergroote uitkeering van de Disconto Gesellschaft een rol gespeeld.

Hoe het zij, de cijfers, waarvan wij hierboven enkele weergaven, hebben niet nagelaten een optimistische stemming ter beurze wakker te roepen. Naast bankaandeelen waren echter ook scheepvaartwaarden sterk gevraagd, vooral aandeelen Kosmos en Hamburg-Zuid-Amerika Lijn, daar laatstgenoemde vermoedelijk verlof zal verkrijgen eenige harer in Argentinië liggende schepen tot zeer winstgevende prijzen te verkoopen. Ook petroleumwaarden, met aan de spits aandeelen Deutsche Petroleum en Steaua Romana, werden tot hoogere koersen uit de markt genomen.

De geldmarkt is iets stroever geworden in verband met de beloften voor de eerste storting op de nieuwe oorlogsleening. Daggeld gold circa 4½ pCt.

Ook te Wenen heeft het marktverloop een zeer geanimeerd aanzien gehad, mede onder den invloed van de publicatie der balanscijfers eener groote bankinstelling, de Oesterreichische Creditanstalt. De cijfers van deze bank zijn, wat het principe betreft, wel met die der Deutsche Bank te vergelijken, omdat ook hier omzetten en totaal-tellingen der balans tot de grootste van alle concurrerende instellingen behooren. De balans-telling bedraagt hier n.l. Kr. 2.913.000.000 tegen Kr. 2.188.000.000 per einde 1916 en Kr. 1.181.000.000 per einde 1913, dus vóór den oorlog. Het dividend is vastgesteld op Kr. 39 (12¾ pCt.) tegen Kr. 36 (11¼ pCt.) over 1916. De renterekening is met 22,4 pCt. gestegen en ook hier toonen de inkomsten uit provisiën een geweldige toename aan, n.l. van 18 pCt. Doch behalve deze alleszins zeer gunstige cijfers hebben de berichten uit Budapest aanleiding tot een nieuwe hausse-campagne gegeven. Wij hebben reeds meer in deze kolommen de aandacht gevestigd op de zeer levendige speculatie, die vooral van uit Hongarije telkens haar oorsprong neemt. Ook thans is dit wederom het geval geweest. Na een periode van apathie, die verscheiden maanden heeft geduurd, is aan de beurs van Budapest weder een speculatiwoede ontbrand, die de leidende en conservatieve kringen met angst voor de gevolgen heeft vervuld. Geen enkele speculant bekommert zich meer om innerlijke waarde of rendement der fondsen; het enig doel is te koopen en de fondsen zoo spoedig mogelijk weder met winst van de hand te doen. Het is eigenaardig hoe kort de heugenis van het publiek in dergelijke zaken is; men schijnt volmaakt vergeten te hebben, dat dezelfde beurs nog slechts enkele maanden geleden de schouwplaats is geweest van een kapitaalvernietiging op zeer groote schaal.

De beurzen in de Entente-landen geven heden geen aanleiding tot bijzondere bespreking. Zooveel te meer is dit echter met onze markt het geval. Ons overzicht van de vorige week had nauwelijks de pers bereikt, of de déconfiture der firma Erdmann & Hethey werd ter Amsterdamsche beurze bekend. Eerst aarzeland, daarna meer stellig, werd in de morgenuren van den 23sten April per telefoon het gerucht onder de diverse bankiers en effectenhandelaren besproken; men kon en wilde het eerst niet gelooven. Tot enkele berichten van zoo pertinenten aard binnenkwamen, dat niet meer aan de waarheid kon worden getwijfeld. Den vorigen dag schijnt door de firmanten de hulp van de Nederlandsche Bank en van enkele groote banken en bankiers te zijn ingeroepen; in den avond en den nacht van dien dag werd dan ook door dezen vergadering gehouden, waarin de middelen tot steun, hetzij aan de firma, hetzij aan de markt en de betrokken beursfirma's, besproken werden. Men besloot ten slotte tot het laatste, voornamelijk op grond van de overweging, dat een voortbestaan van de firma het gevaar van ineensstorting van het koerspeil steeds boven de markt zou doen hangen en voorts ook, omdat een opheffen der firma feitelijk gelijkwaardig zou zijn aan een sanctioneeren van hare faits et gestes. Dit nu lag geenszins in de bedoeling. Integendeel was enkelen onzer meest ervaren en meest conservatieve leiders uit de financiële wereld reeds lang geleden duidelijk geworden, dat door de wijze, waarop de betrokken firma zaken deed, de gansche markt een topzware positie innam en hadden zij dientengevolge ook reeds hunne maatregelen genomen. Men wist over het algemeen, welke fondsen door de firma het sterkst werden gefavoriseerd en daar de bedoelde leiders in zeer nauw verband stonden met de primaire geldgevers in de prolongatiemarkt, werd het hoe langer hoe moeilijker om belee-

ningen te sluiten tegen onderpand van deze fondsen. Naarmate het koerspeil steeg, werd de positie der firma derhalve gevaarlijker; de kring van hen, die nog orders konden uitvoeren, werd steeds nauwer getrokken en het waren niet steeds de krachtigste commissionairs en handelaren, die in dezen kring overbleven. Toen de koersen der betrokken waarden dan ook voortdurend reageerden, in verband met de zeer ongunstige berichten omtrent de Indische cultures, moest de firma wel overgaan tot nieuwe aankopen om althans eenigermate een débacle te voorkomen. Dit vergrootte echter hare positie en maakte haar houding steeds zwakker. Ten slotte is de dérouté dan ook onvermijdelijk gebleken, met het gevolg, dat voornamelijk de gemanipuleerde waarden, als Handelsvereniging „Amsterdam”, Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden, Nederlandsch-Indische Handelsbank, Maatschappij Oostzee, Batava Margarine, enz., doch ook de overige fondsen een buitengewoon scherpe reactie te aanschouwen hebben gegeven. Een paniek ontstond echter op geen enkelen dag en het teekent wel zeer sterk de innerlijk krachtige positie van onze markt, dat de geheele gebeurtenis feitelijk in den tijd van één week zich heeft afgespeeld en zoo goed als tot staan is gekomen. Want heden reeds bewogen zich sommige der betrokken fondsen, als aandeelen Nederlandsch Indische Handelsbank, weder boven het peil, waarop zij vóór de catastrophe stonden en hielden de beursgesprekken zich meer bezig met de verhouding van ons land tot de buitenlandsche naties, dan met de failure der firma Erdmann & Hethey.

	23 Apr.	26 Apr.	29 Apr.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	193½	192¼	192¼	— 1¼
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	162	167	166¾	+ 4¾
Rotterd. Bankvereniging	134½	130	130	— 4½
Amst. Superfosfaatfabriek	155½	154	155	— 1½
Van Berkel's Patent	155	146	146	— 9
Insulinde Oliefabriek	190	—	181	— 9
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	104½	103	102¾	— 1½
Ned. Scheepsbouw-Mij.	157¼	155	157	— ¼
Philips' Gloeilampenfabriek	291	280¼	284¼	— 6¼
R. S. Stokvis & Zonen	630	600	580	— 50
Verenigde Blikfabrieken	122	110	110½	— 11½
Compania Mercantil Argent.	207	200	210½	+ 3½
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	146	159	168	+ 22
Handelsver. Amsterdam	299½	282	305½	+ 6
Holl. Transatl. Handelsver.	150	—	—	—
Linde Teves & Stokvis	207	195	205	— 2
Van Nierop & Co's Handel-Mij	180	172	185	+ 5
Tels & Co's Handel-Mij	168	166	—	— 2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	173	163	184	+ 11
Kon. Petroleum-Mij.	472½	465½	477½	+ 5
Orion Petroleum-Mij.	75½	70½	76¼	+ ¾
Steaua Romana Petr.-Mij.	175	190¼	198	+ 23
Amsterdam-Rubber-Mij.	160	167	176	+ 16
Nederl.-Rubber-Mij.	89½	97	100	+ 10½
Oost-Java-Rubber-Mij.	184	190	204	+ 20
Deli-Maatschappij	440	437	450	+ 10
Medan-Tabak-Maatschappij	175	170	177	+ 2
Senembah-Maatschappij	490	465	495½	+ 5½

Het steunsyndicaat heeft dan ook tot nu toe niet behoeven in te grijpen, met uitzondering van eenige aankopen in de preferente aandeelen der Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden; voor de overige soorten schijnen zoodanige prijzen te zijn vastgesteld, dat vermoedelijk vóór het bereiken daarvan het publiek zelf op groote schaal tot aankoop zal zijn overgegaan. Een verheugend verschijnsel is ook hier, dat de meeste aankopen met eigen geld zijn uitgevoerd, zoodat de prolongatiemarkt gedurende het grootste gedeelte der berichtperiode een zeer ruim aanzien heeft behouden. Alleen aan het slot was een scherpe opwaartsche beweging van den prolongatiekoers op zes merken, omtrent de oorzaken waarvan men in het geldbericht bijzonderheden kan vinden.

Wij zeiden reeds, dat heden voornamelijk de voorvallen van de buitenlandsche politiek het voornaamste punt van overweging ter beurze hebben uitgemaakt. Over het algemeen echter scheen men optimistisch omtrent den einduitslag te zijn gestemd. In de eerste plaats maakte het een goeden indruk, dat de verhouding tot de Centrale-mogendheden veel van hare scherpte heeft verloren, terwijl van den anderen kant de gevaren, voortvloeiende uit de zand- en grintkwestie, thans veelal als sterk overdreven worden beschouwd. Het heeft er allen schijn van, dat de toestand voor ons land een oogenblik werkelijk zeer gespannen is geweest, doch ter beurze oordeelde men, dat het meest kritieke punt thans wel reeds gepasseerd is.

Dientengevolge konden vrijwel alle fondsen zich in zeer voldoende mate herstellen. Wel geven de berichten omtrent

de Indische cultures nog steeds den doorslag bij een beoordeeling omtrent eventueele aankopen, doch men was van meening, dat door de geweldige daling veel reeds in het tegenwoordig koerspeil als verdisconteerd was te beschouwen.

Een afzonderlijke bespreking van de diverse beursafdeelingen kan deze week gevoeglijk achterwege blijven. Gedurende de gansche berichtsperiode was slechts één factor overheerschend, die zijn invloed gelijkelijk op alle afdeelingen uitoefende: de val der firma Erdmann & Hethey. Eerst heden zijn de voorvallen op het gebied der internationale politiek een meer overwegende rol gaan spelen. Het zou dus geen zin hebben, iedere rubriek afzonderlijk aan een bespreking te onderwerpen; de beweging was bij alle in sterk dalende richting, waarbij vrijwel geen enkel onderscheid tusschen soort of afdeeling werd gemaakt. Onze koerslijstjes geven hiervan een zeer duidelijk beeld.

	23 Apr.	26 Apr.	29 Apr.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	383	379 1/2	396 1/2	+ 13 1/2
" " " " gen. eig.	360	355	372	+ 12
Hollandsche Stoomboot-Mij.	202	187 1/2	209 1/2	+ 7 1/2
Java-China-Japan-Lijn	225 1/2	204 1/2	224	- 1 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd	155 1/4	153 1/2	158 3/4	+ 3 1/2
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	227 1/2	221 1/2	229 1/4	+ 1 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.	221	213	227 1/2	+ 6 1/2
Nederl. Scheepvaart-Unie	218 1/4	216 1/2	226	+ 7 3/4
Rotterdamsche Lloyd	236	238 1/2	245	+ 9
Stoomv.-Mij. „Nederland“	232 1/2	242	244	+ 11 1/2
" " „Oostzee“	280	261 1/2	317	+ 37

Een uitzondering dient hier te worden gemaakt voor onze Nederlandsche staatsleening. Het spreekt vanzelf, dat hier de voorvallen bij de firma Erdmann & Hethey van veel geringer invloed waren; de scherpe reactie moet dan ook worden toegeschreven aan het onbevredigend verloop, dat men in sommige kringen in de onderhandelingen met de Deutsche vertegenwoordigers omtrent het „Abkommen“ zag.

	23 Apr.	26 Apr.	29 Apr.	Rijzing of daling.	
4 1/2 % Ned. W. Schuld	91 7/8	91 1/16	90 1/2	- 1 3/8	
4 1/2 % " " "	1916	92	91 1/16	91 1/8	- 7/8
4 % " " "	1916	86 1/2	85	85 3/8	- 1 1/8
3 1/2 % " " "	75	74 3/4	75		
3 % " " "	66 1/8	64 11/16	66 1/8		
2 1/2 % Cert. N. W. S.	55 1/2	54	55 1/4	- 1/4	
5 % Oost-Indië 1915	95 15/16	92 1/2	95 1/2	- 7/16	
4 % Hongarije Goud	49	49	45	- 4	

	23 Apr.	26 Apr.	29 Apr.	Rijzing of daling.
4 % Oostenr. Kronenrente	40 7/16	38 3/4	39 13/16	- 1/2
5 % Rusland 1906	28	28	23 1/8	- 4 7/8
4 % Rusland Cons. 1880	23 7/16	20 1/4	20 1/8	- 3 5/16

De Amerikaansche markt was tengevolge van de algemeen pessimistische houding uiterst ongeanimeerd gestemd. De koersen, die Wallstreet naar hier seinde, gaven dan ook geen aanleiding tot het entameeren van nieuwe transacties. Ook te New York is de tendenz niet al te opgewekt geweest, ondanks het feit, dat de verschillende berichten melding maken van een inslaand succes met de inschrijvingen op de derde oorlogsleening.

	23 Apr.	26 Apr.	29 Apr.	Rijzing of daling.
Anaconda Copper	128	123 1/4	123 1/8	- 4 7/8
Un. States Steel Corp.	82 1/8	79 3/8	80 3/16	- 1 13/16
Southern Pacific	78 3/8	71	73	- 5 5/8
Union Pacific	117 7/16	116 1/4	114 1/16	- 3 1/2
Int. Merc. Marine afgest.	27	26 3/16	26 3/16	- 1 1/16
" " " " prefs.	96 7/8	94 3/4	94 1/2	- 2 3/8

Prolongatie noteerde heden 5 1/2 pCt., na voorbijgaand 6 pCt. te hebben gegolden.

**GOEDERENHANDEL.
GRANEN.**

30 April 1918.

Het karige nieuws, dat ons deze week heeft bereikt, bleef weer beperkt tot telegrafische marktberichten, die weinig nieuws bevatten. In Noord-Amerika blijven de tarweaanvoeren uiterst klein en nog steeds neemt de zichtbare voorraad af. In de Vereenigde Staten is die nu reeds veel kleiner dan de hoeveelheid, die in het vorige seizoen omstreeks dezen tijd wekelijks naar Europa verscheept werd. Die verschepingen omvatten nu dan ook slechts enkele stoombootladingen per week. De gezamenlijke zichtbare tarwevoorraad van de Vereenigde Staten en Canada is reeds gedaald tot minder dan 1/10 van den voorraad van einde April 1917. Blijkbaar zijn de Entente-rijken niet in staat den achterstand in de leveringen uit Noord-Amerika aan te vullen door uitbreiding der Argentijnsche verschepingen. De tarweprijs bevindt zich in Argentinië namelijk reeds eenigen tijd beneden Pesos 12,50, den prijs, dien de Entente als minimum koopprijs gegarandeerd heeft voor de tarwe, die zij aangenomen heeft uit Argentinië te zullen betrekken. Uit deze omstandigheid mag zeker veilig de ge-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Mais Mei	Lijnzaad Mei
27 Apr. '18	220 3)	127 3/8	81	11,95	5,20	24,—
20 " '18	220 2)	127 1/8	83 1/4	11,90	5,40	23,40
27 Apr. '17	267 1/2	150 3/4	69 3/4	15,50	9,90	23,20
27 Apr. '16	112 1/2	76 1/2	44 1/2	8,10	4,70	11,45
27 Apr. '15	163	77 1/4	55 1/8	13,10	6,—	10,65
20 Juli '14	82 1)	56 3/8 1)	36 1/2 1)	9,40 2)	5,38 2)	13,70 2)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) offic. vastgestelde locoprijs.

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 26 en 20 April 1918, 27 April 1917, 27 April 1916 en 27 April 1915.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	29 April 1918	22 April 1918	29 April 1917
Tarwe	572,50 1)	572,50 1)	588,— 1)
Rogge (No. 2 Western)	nom.	nom.	nom.
Mais (La Plata)	420,— 1)	420,— 1)	345,— 1)
Gerst (46 lb. feeding)	420,— 1)	420,— 1)	345,— 1)
Haver (38 lb. white clipped)	21,— 1)	21,— 1)	20,— 1)
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	300,— 1)	300,— 1)	200,— 1)
Lijnzaad (La Plata)	nom.	nom.	nom.

1) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21 April—27 April 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdoak 1917	21 April—27 April 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdoak 1917	1918	1917
Tarwe	—	—	107.532	—	—	4.553	—	112.085
Rogge	—	—	4.465	—	—	—	—	4.465
Boekweit	—	—	654	—	—	—	—	654
Mais	—	—	64.899	—	—	50.129	—	115.028
Gerst	—	—	2.608	—	—	5.492	—	8.100
Haver	—	—	—	—	—	15.042	—	15.042
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	16.480	—	—	20.576	—	37.056
Tarwemeel	—	—	5.137	—	—	—	—	5.137

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	—	96.316	109.566	—	—	—	96.316	109.566
Mais	—	24.647	7.479	—	—	—	24.647	7.479
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	3.697	144	—	—	—	3.697	144

volgtrekking gemaakt worden, dat de Entente geen kans ziet, grooten voortgang te maken met hare tarwe-verscheppingen uit Argentinië en daar dus niet sterk als koper optreedt.

De maisaanvoeren aan de Noord-Amerikaansche markten blijven nog steeds zeer groot. In Argentinië is ook voor dit artikel de prijs verder gedaald. Te Buenos Aires bedraagt hij nu iets boven, te Rosario iets onder Pesos 5,—. Ook dit wijst weder op geringe verscheppingen en waarschijnlijk op onveranderd gunstige oogstvooruitzichten.

Buitenlandsche granen in Nederland.

Uit de dagbladberichten zou men opmaken, dat nu mischienen binnen afzienbaren tijd eene kleine hoeveelheid buitenlandsch graan ons land zal bereiken. De voorbeelden van Zwitserland en Noorwegen, welke landen ondanks een schijnbaar veel gunstiger verloop der onderhandelingen met Engeland en de Vereenigde Staten en ondanks nijpende behoefte nog steeds tevergeefs op graanaanvoer wachten, geven echter voor de Nederlandsche vooruitzichten allernijnt aanleiding tot optimisme.

SUIKER.

Betreffende den bietuitzaai wordt bevestigd, dat voor Duitschland op eene inkrimping van ongeveer 10 % gerekend wordt, terwijl Oostenrijk ongeveer dezelfde oppervlakte als verleden jaar, Hongarije daarentegen minstens 25 % meer zal aanplanten.

De zichtbare voorraden waren volgens F. O. Licht:

	1918	1917	1916
Duitschland } 1 Sept. ¹⁾ 400.000*	250.000*	545.000*	tons
Hamburg			
Oostenrijk 1 „ ¹⁾ 250.000*	305.000*	478.000*	„
Frankrijk 1 „ ²⁾ 39.012	58.525	141.454	„
Nederland 1 April 116.353	143.905	57.925	„
België 1 Febr. 114.548	106.251	71.358	„
Engeland 1 Nov. ¹⁾ 259.929	135.699	195.267	„
Totaal Europa 1.179.842	999.380	1.489.004	tons
V. S. v. N. A. 15 Febr. 26.640	162.733	84.383	„
Cubahavens 14 „ 429.377	252.048	297.385	„
Totaal 1.635.859	1.414.161	1.870.772	tons

* Raming. ¹⁾ 1917/16/15. ²⁾ 1916/15/14.

Het voedseldepartement in Amerika publiceerde de volgende specificatie van suikerverkoopten der raffinaaderijen in de Ver. Staten in 1917:

Binnenlandsche verkoopen.....	2.699.064 tons
Verkoopten voor uitvoer aan:	
Royal Sugar Commission	191.145 tons
New Foundland en Canada.....	3.382 „
Spanje.....	22.769 „
Argentinië.....	60.313 „
Noorwegen.....	24.895 „
Zweden.....	9.524 „
Rusland.....	4.450 „
Griekenland.....	341 „
Algiers.....	613 „
Mexico.....	13.924 „
Nederland.....	7.250 „
Denemarken.....	2.015 „
Frankrijk.....	24.931 „
Engeland.....	1.904 „
Italië.....	4.895 „
Brazilië.....	144 „
Zwitserland.....	28.837 „
Uruguay.....	19.739 „
Andere landen.....	20.951 „
Totaal.....	3.141.026 tons

Op Java vonden nog eenige afdoeningen plaats van Superior uit den nieuwen oogst tot f 8.— en No. 12/14 tot f 6¼ franco pakhuys. De vraag is nog beperkt. Uitgezonderd naar Japan, met welk land het Nederl. Scheepvaartverkeer heropend werd, varen nog geen Hollandsche schepen met suikerlading uit. De afscheppingen gedurende Maart bedroegen 47.000 tons tegen 54.000 tons verleden jaar.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per April	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tales Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
26 April 1918 ..	f —	53'9	13/6	—	5,92
19 „ 1918 ..	—	53'9	13/6	—	5,92
26 April 1917 ..	21½	47 1½	—	—	6,27
26 April 1916 ..	27½	47 1½	20/-	30/3	6,39
21 Juli 1914 ..	11½	18-	—	—	3,26

RUBBER.

Over het algemeen was de markt voor Plantage-soorten wat vaster in de afgelopen week. De prijzen konden zich verbeteren tot 2/6 voor loco, verdere termijnen in verhouding. Deze prijs kon zich echter niet ten volle handhaven en de week sluit kalm op de volgende noteringen:

Prima Hevea Crêpe loco. 2 5¼	einde vorige week loco 2/4
Juni..... 2/5½	Mei/Juni..... 2/4¾
Juli/December.... 2/6¾	Juli/December.... 2/6
Smoked Sheets ¼ d. minder.	¾ a l. d. minder.
Hard cure fine Para 3/-¾	Para..... 3/1½

KATOEN.

Noteringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	29 Apr. '18	22 Apr. '18	15 Apr. '18	30 Apr. '17	29 Apr. '16
New York voor Middling ..	26,75 c	30,45 c	30,50 c	20,55 c	12,20 c
New Orleans voor Middling	29,50 c	33,— c	33,— c	19,60 c	11,88 c
Liverpool Good Midd. Americ.	22,08 d	23,53 d	23,89 d	13,— d ¹⁾	7,95 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 26 April '18	Overeenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	2602	6481	6480
Atlant. Havens		2246	2088
Uitvoer naar Gr. Brittannië	3532	1882	1946
„ „ t Vasteland.		453	—
„ „ Japan etc...		—	—

Voorraden in duizendtallen	26 April '18	26 April '17	26 April '16
Amerik. havens.....	1399	1049	1261
Binnenland.....	1111	923	842
New York.....	—	56	245
New Orleans.....	—	327	295
Liverpool.....	386 ²⁾	653	792

¹⁾ Middling. ²⁾ 27 April.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,

Manchester, dd. 21 Maart 1918.

Amerikaansche katoen is gedurende de week weer ongeveer ½ penny gestegen, hoofdzakelijk door de goede vraag uit de industrie, ook voor latere maanden. Het laatste Ginner's bericht, dat gisteren gepubliceerd werd, gaf een totaal geginde hoeveelheid van 11.231.000 balen aan, en wel 166.000 balen meer dan in 1916. Dit was beter dan men verwachtte en de prijzen daalden ook eerst, doch werden later vaster, toen op deze lagere prijzen de vraag weer toenam.

De berichten omtrent den nieuwen oogst luiden gunstig, omdat de hoge prijzen den aanplant waarschijnlijk zullen doen toenemen, terwijl de langdurige vorstperiode en het droge weer zeer ongunstig op de ontwikkeling van de boll weevil hebben gewerkt. De geheele Egyptische oogst, inclusief de oude voorraden, zal vanaf 1 Augustus 1918 door de Regeering op een vaste basis in beslag worden genomen. Dit is gedaan om de boeren behulpzaam te zijn wat de opbrengst betreft en tevens om lekkage naar de vijandige landen te voorkomen. Prijzen van Egyptische katoen zijn weer beduidend hooger.

De vraag naar garens is door de kleinere productie zoo toegenomen, dat spinners bij elken verkoop hogere prijzen kunnen bedingen. Voor spoedige levering worden zeer hoge prijzen betaald en het wordt steeds moeilijker levering op oude contracten te krijgen. In getwijfelde Amerikaansche garens, die den laatsten tijd verwaarloosd waren, is ook weer meer gedaan. Egyptische garens zijn ook beter gevraagd en prijzen zijn 1 à 2 pence duurder, terwijl spinners meestal tot ver in de 2e helft van dit jaar bezet zijn. Verschillende spinners van Amerikaansche garens gaan nu Egyptische katoen gebruiken om daardoor hun productie te kunnen uitbreiden. Gekamde soorten worden in alle nummers vlot gevraagd.

Er is een goede vraag naar manufacturen op de prijzen, die in het begin der maand golden, doch nu alle noteringen sedert weer verhoogd zijn, zijn bedingen in de meeste gevallen 3 à 4 % te laag. Voor koopers is het dus zeer moeilijk de markt te volgen en verschillende fabrikanten zijn voorloopig voldoende van orders voorzien en geven er de voorkeur aan voorloopig niet verder te verkoopen. De vraag van Indië en China is zeer beperkt en bepaalt zich

hoofdzakelijk tot enkele goedkoopere voorraden. Zuid-Amerika en de kleinere markten blijven geregeld orders zenden en ook de binnenlandsche vraag is nog zeer voldoende.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De berichten over de buitenlandsche huidenmarkten luiden alle vast; zoowel in Londen, Liverpool als in New York worden belangrijke zaken tot verhoogde prijzen gedaan. Voor onze markt valt niets te zeggen, aangezien er geen voorraad is van huiden, die de looierij gaarne koopt. De 4000 drooggezouten Kaaphuiden, die nog aan de markt zijn, trekken nog niet de noodige attentie, niettegenstaande het in 't algemeen zeer goede waar is.

Inlandsche huiden werden wederom zeer vlot gekocht, en kan men over 't algemeen zeggen dat zoowel de Clubs als de handelaren uitverkoop houden, en er geen nieuwe voorraad kan komen door het slachtverbod; hetzelfde geldt ook voor pinken.

Kalfsvellen. Belangrijke partijen worden in de laatste weken door de binnenlandsche looierij opgenomen en blijft er voor de vellen van dit seizoen voldoende vraag bestaan! Oude gezouten vellen van 't vorige jaar blijven veronachtzaamd.

Rotterdam, 27 April 1918.

VERKEERSWEZEN. SCHEEPVAART.

27 April 1918. De vrachtenmarkt bleef onveranderd.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
22/27 April 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
15/20 „ 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
16/21 April 1917	—	—	—	40/-	—	137/6
17/22 April 1916	—	—	f 14,25	13/-	f 102½	165/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Cronstadt
22/27 Apr. 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
15/20 „ 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
16/21 Apr. 1917	69/-	125/-	110/-	100/-	—	—
17,22 Apr. 1916	fr 60,—	83/6	109/3	60/6	f 6,50	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (Rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
22/27 April 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
15/20 „ 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
16/21 April 1917.....	270/-	350/-	—	160/-
17/22 April 1916.....	110/-	140/-	—	145/-
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 22 tot 29 April 1918.

De waterstand op den Rijn is de vorige week guntiger geworden. De aangeboden scheepsruimte was dientengevolge ruimschoots voldoende om voor alle toevoeren van de laadhavens gebruikt te worden. Tengevolge hiervan daalden ook de vrachten en werd dientengevolge aan het einde der week Mk. 2,50 per ton naar Mannheim betaald. De sleeploonen ondergingen weinig verandering, de noteering was nog steeds 10 pf. per Centner naar Mannheim. In de laatste dagen is een neiging merkbaar om hogere vrachten en sleeploonen te bedingen; dit omdat naar het schijnt in de eerste dagen grotere toevoeren naar de laadhavens te verwachten zijn.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens was de sleep- en transportmarkt onveranderd. Bevrachtingen hadden niet plaats. Voor sleeploon werd genoteerd 50 cents tarief + 35/20 cents per last, bij veel aanbod van sleepkracht en weinig aanbod van sleepwerk.

ADVERTENTIËN

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc., in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

VERSCHEENEN:

„PÉNÉTRATION PACIFIQUE” IN CHINA

DOOR

Dr. J. A. NEDERBRAGT

Ingenaaid f 3,75 — 2e Druk — Geb. in Linnen Band f 5,25

Een hoogst belangrijk werk voor ieder, die in politieken of economischen zin belang heeft bij of stelt in Oost-Azië

PROSPECTUS met „Verkorte Inhoudsopgave” wordt op aanvraag toegezonden door de Uitgeefster,

DRUKKERIJ „VOORTVAREN”
N. MOLSTRAAT 25-27-29 — DEN HAAG

Accountantskantoor

James Polak

(Lid Ned. Acc. Verg.)

POSTHOORNSTEEG 7B

ROTTERDAM.

PRACTISCH EFFECTENBOEK

ter vereenvoudiging van administratie en ten gebuik voor de

VERMOGENSBELASTING

Prijs f 1,—

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, R'DAM

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM BUENOS AIRES RIO DE JANEIRO SANTOS

KAPITAAL f 14.000.000,—

RESERVE f 2.100.000,—

ALLE BANKZAKEN OP ZUID-AMERIKAVERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË**ONTVANG- EN BETAALKAS**

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.**Algemeene Friesche Hypotheekbank**

LEEUWARDEN

Kapitaal f 1.000.000,— Reserves ± f 147.573,—

Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim

f 8.000.000,—

4¹/₂ % Pandbrieven à 99 %

4 % Pandbrieven à 91 %

GEBROEDERS SCHEUER

Assuradeurs en Assurantiebezorgers

Expeditieus en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.**PRACTISCH EFFECTENBOEK**

Prijs f 1,—

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, Rotterdam

**Nederlandsche Gist-
en Spiritusfabriek
DELFT**

ARTIKELN:

Gist
Brandspiritus
Zuivere spiritus
Foazelolie
Amyl-alcohol.
Aether Sulfuricus
Narcose æther
Kurken en
Gedroogde Spoeling

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

**Wester-Suikerraffinaderij
AMSTERDAM**GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLANDLevert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.Produceert behalve alle soorten Melis-
suiker en Basterds:Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.**Pletterij, voorheen L. I. Enthoven & Cie - Delft**Wissels, Veerwissels, Goederenwagens, Draaischijven,
Bruggen, Kappen en Gebouwen, Tanks, Aanlegsteigers.**ZWAAR EN LICHT SMEEDWERK EN PERSWERK.**

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
 STEARINE — KAARSENPIJT — OLEINE
 CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

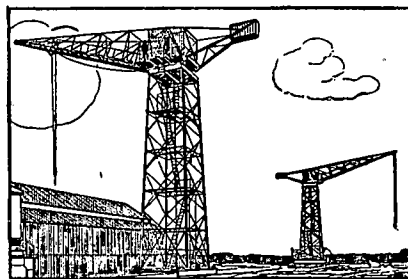
GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 11.595.462,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in de voornaamste plaatsen van NEDERLANDSCH-INDIË,
 in de STRAITS-SETTLEMENTS, in BRITSCH-INDIË en in CHINA.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
 Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
 Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
 Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Ijzerbouw - Lijsten - Kranen

CREDIETVEREENIGING

Gevestigd te AMSTERDAM — Oppericht 1853

KAPITAAL f 5.000.000,— RESERVES f 1.200.000,—

HOOFDKANTOOR en BIJKANTOREN te AMSTERDAM

AGENTSCHAPPEN te: ALKMAAR, ARNHEM, DEVENTER, DORDRECHT, 's-GRAVENHAGE, GRONINGEN,
 LEEUWARDEN, MAASTRICHT, MIDDELBURG, NIJMEGEN, ROTTERDAM, TILBURG, UTRECHT en ZWOLLE.
 CREDIETEN, REKENING-COURANT met Rentevergoeding, DEPOSITO'S, INCASSEERINGEN.

Aan- en Verkoop van CHEQUES OP HET BUITENLAND.

NEDERLANDSCHE BANKINSTELLING

VOOR WAARDEN BELAST MET VRUCHTGEBUIK EN PERIODIEKE UITKEERINGEN
 's-GRAVENHAGE

Directie: R. SCHWARZ en Mr. H. R. van MAASDIJK

Geplaatst Kapitaal f 5.000.000,— Reserves f 815.000,— Pandbrievenkapitaal ruim f 23.500.000,—

4½ EN 5% PANDBRIEVEN TEGEN BEURSKOERS

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

SCHIEDAM — ROTTERDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën